

EHDOTUS MUDIN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAKSI

Hyväksytty SKL-FKK ry:n hallituksessa XX.XX.XXXX.

Mudin rotukohtainen jalostuksen tavoiteohjelma
Hyväksytty Unkarinpaimenkoirat ry:n yleiskokouksessa pp.kk.vuosi
Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa pp.kk.vuosi
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt pp.kk.vuosi

Muutokset: kpl 4.1.1 lisäksi mudin rekisteröinnit unkarissa, kpl 4.1.5 järjestin taulukot loogisemmin, muuten SKL:n JTT:n suosituksin.

SISÄLLYS:

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
2.1 MUDIN HISTORIA UNKARISSA	4
2.2 MUDI SUOMESSA.....	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. NYKYTILANNE.....	7
4.1 POPULAATION KOKO JA RAKENNE	8
4.1.1 Kanta muissa maissa	8
<i>Ruotsin mudikanta</i>	<i>8</i>
<i>Hollannin mudikanta.....</i>	<i>9</i>
<i>Muut Maat.....</i>	<i>9</i>
4.1.2 Kanta Suomessa	10
4.1.3 Tehollinen populaatiokoko	14
4.1.4 Sukusiitos ja sen torjuminen.....	16
4.1.5 Jalostukseen käytetyt koirat	20
<i>Jalostukseen käytetyt urokset</i>	<i>20</i>
<i>Jalostukseen käytetyt nartut</i>	<i>22</i>
<i>Merkittävästi vaikuttaneet koirat.....</i>	<i>23</i>
<i>Monimuotoisuuden säilyttäminen</i>	<i>23</i>
4.2 LUONNE JA KÄYTTÖMINAISUUDET	24
4.2.1 Luonne rotumääritelmän mukaan	24
4.2.2 Luonnetesti mudin luonteen mittarina.....	25
4.2.3 Mudin luonnekuva	25
4.2.4 Mudin luonne luonnetestien valossa.	26
4.2.3 Mudi harrastus- ja käyttökoirana	28
<i>Agility.....</i>	<i>28</i>
<i>Tottelevaisuuskokeet.....</i>	<i>30</i>
<i>Palveluskoirakokeet.....</i>	<i>30</i>
<i>Pelastuskoirakokeet.....</i>	<i>31</i>
4.3 TERVEYS	32
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	32
<i>Lonkanivelen kasvuhäiriö eli dysplasia (hip dysplasia)</i>	<i>32</i>
4.3.2 Muut Suomessa rodulla todetut merkittävät sairaudet	34

4.3.3 Ulkomailta todetut sairaudet.....	34
4.4 ULKOMUOTO.....	35
5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	36
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT	38
6.1 VISIO.....	38
6.2 ROTUJÄRJESTÖN TAVOITTEET	39
<i>Populaation kokonaistila ja rakenne.....</i>	<i>39</i>
<i>Luonne ja käyttöominaisuudet</i>	<i>39</i>
<i>Terveys</i>	<i>39</i>
<i>Ulkomuoto.....</i>	<i>39</i>
6.3 ROTUJÄRJESTÖN STRATEGIA.....	40
6.4 UHAT JA MAHDOLLISUUDET	40
6.5 VARAUTUMINEN ONGELMIIN.....	42
6.6 TOIMINTASUUNNITELMA JTO:N TOTEUTTAMISEKSI	42
<i>Jalostusohjesääntö.....</i>	<i>43</i>
<i>Kasvattajaa, pentueita ja maksuja koskevia suosituksia:</i>	<i>43</i>
7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA.....	43
8. LÄHTEET	44
9. LIITTEET.....	44

1. YHTEENVETO

Jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on koota yhteen saatavilla oleva, oleellinen tieto rodusta, rodun taustoista ja jalostuksen suunnittelussa ja toimeenpanossa tarvittavista taustatekijöistä. Jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on myös pohtia rodun nykytilannetta erilaisista näkökulmista. Tavoiteohjelman tunteminen ja siihen perehtyminen on rodun kasvattajille ja myöskin harrastajille tärkeää. **Jalostuksen tavoiteohjelman on tarkoitus antaa tietoa myös rodun ulkopuolelle rodun tilasta sekä rotuyhdistyksen toiminnasta ja sen kyvystä hoitaa sille uskottua tehtävää.**

Rodun jalostuksella tarkoitetaan suunnitelluilla parituksilla ja määrätietoisella valinnalla aikaansaatuja kannan tason säilyttämistä ennallaan tai parantamista. Rodun jalostuksessa kyseessä on joukkojen jalostus, sitä ei tule käsitellä yksilöjalostuksena. Jalostuspohjan pitäminen mahdollisimman laajana luo mahdollisuuden pitää sukusiitosasteen matalana. Kun jalostukseen käytettyjen yksilöiden sukulaisuusaste on mahdollisimman pieni, se helpottaa luomaan yhdistelmiä joilla on pieni sukusiitoskerroin. Laadun nousu johtuu vain perinnöllisistä tekijöistä. Eläinten saama hoito, ravinto ja koulutus nostavat toki yksilön laatua, mutta näin saatu parannus ei periydy eikä näin ollen ole jalostusta.

Jalostuksen tavoiteohjelmassa tuodaan esille ne tavoitteet, joita mudien jalostukselle olisi asetettava. Jalostuksen tavoiteohjelma ei ole ainoa totuus vaan sitä tulee tarkastella ja painopisteitä on muutettava tarpeen vaatiessa.

Ohjelman avulla voidaan ohjata rodun kehitystä määrätietoisesti ja vaadittavan pitkäjänteisesti. Eräs tärkeimpiä tavoitteita on saada kaikki rodun kasvattajat tuntemaan mudin rotumääritelmä ja rodun tilanne, tiedostamaan rotua uhkaavat terveysongelmat, sekä ymmärtämään omien jalostusvalintojensa merkitys Suomen mudi-kannalle. Ohjelmaan perehtyminen ja siinä esitettyjen tietojen, määräysten ja ohjeiden tunteminen on tärkeää kaikille rodun harrastajille, ja erityisesti kasvattajille.

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma täydentää ja korvaa aikaisemmat Unkarinpaimenkoirat ry:n laatimat tavoiteohjelmat. Ensimmäistä kertaa rotumme tilannetta tarkastellaan myös populaatiogeneettisistä lähtökohdista. Jalostuspohjan pitäminen mahdollisimman laajana on yksi tärkeimpiä uuden jalostuksen tavoiteohjelman lähtökotia.

Mudi- rodun jalostuksen painopisteitä ovat terve rakenne, rodulle tyypillinen ulkomuoto sekä tyypillisen luonteen ja käyttöominaisuuksien vaaliminen. Mudin jalostuksessa on otettava huomioon luuston ja nivelten terveys; PEVISA edellyttää lonkkien ja polvien tutkimista, ja jalostuksen tavoiteohjelmassa suositellaan lisäksi jalostukseen käytettävän kyynärtutkimusta. Lisäksi PEVISA:ssa vaaditaan silmäpeilausta.

Erilaisten sairauksien leviämisen ennaltaehkäisemisen kanssa samanaikaisesti on pyrittävä säilyttämään rodun geneettinen monimuotoisuus ja laajentamaan rodun kotimaista jalostuspohjaa. Näihin tavoitteisiin rotujärjestö pyrkii keräämällä ja jakamalla tietoa, antamalla jalostusneuvontaa, laatimalla jalostuksen tavoiteohjelman ja PEVISA- ohjelman.

2. RODUN TAUSTA

2.1 MUDIN HISTORIA UNKARISSA

Alkuperältään mudi on Keski-Europpalainen pystykorvainen paimenkoira, jonka varhaisista kehitysvaiheista ei ole dokumentoitua tietoa. Mudin tyyppisiä koiria oli todennäköisesti Pannonian tasangoilla jo kun unkarilaiset paimentolaisheimot saapuivat alueelle. Unkarilaiset itse kutsuivat karjaa ajaviaan koiriaan Puli:ksi siitä riippumatta, oliko tyyppi pystykorvainen, terrierimäinen vai nyöriturkkinen.

Pannonian alueen alkuperäinen koirakanta sai myöhemmiin vahvistusta ympäröivien maiden karjan ja lampaiden mukana tulleista, eläinten kuljetuksessa käytetyistä koirista. Ranskan, Saksan ja Belgian alueelta tuotiin merinolampaita 1700-luvulla Unkariin ja niiden mukana tuli myös paimentavia koiria. Mudin tyyppisiä hieman pitkärunkoisia, pystykorvaisia paimenkoiria elää edelleen Saksan, Ranskan ja Hollannin alueella. Etelä-Saksassa on edelleen käytössä hyvin vanha mudin tyyppinen alkuperäinen paimenkoirakanta Altdeutscher Schäferhund.

Ensimmäiset merkinnät mudi- tyyppisistä koirista ovat löydettävissä Unkarin kirjallisuudesta vuodelta 1773, jolloin mudi on ensi kertaa nimetty itsenäiseksi pulin muunnokseksi. Mudi tunnetaan edelleen nimellä Nemet Puli, saksan puli, joillain Unkarin alueilla. Vuonna 1936 kirjoitettiin ensimmäinen mudin rotumääritelmä. Samana vuonna Dr. Anghi Csaba julkaisi tutkimuksensa ” Unkarilaiset paimenkoirarodut ja niiden sukulaisrodut” (A magyar pásztorokutyák és a külföldi rokon fajták.), tutkimuksen mukaan mudi – tyyppisiä pystykorvaisia paimenkoiria tavattiin koko entisen Suur-Unkarin alueella. Nykyäänkin samaa koiratyyppiä tavataan mm. Kroatiaassa. Mudin läheinen sukulainen onkin kroatian paimenkoira - Hrvatski ovcar. Kroatianpaimenkoirista on kirjoituksia ja piirroksia jo 1300-luvulta, ja nämä naapurimaiden rodut perustuvat historiallisesti samaan koirakantaan eivätkä ole vielä ulkomuodollisesti eriytyneet, ja voidaankin puhua oikeastaan yhdestä rodusta.

Toisen maailmansodan jälkeen hävitetyssä Unkarissa kenneltoiminta oli hajanaista. Vuonna 1963 Unkarin kennelliitto (MEOE) avasi mudille oman rekisterin, ja jalostustyö alkoi rekisteriin otetuilla työkoirilla. Tätä ennen mudit oli merkitty samaan rekisteriin pumien kanssa, ja sama koira saattoi olla sekä mudi- että pumi pentueen isänä. Vielä muutama vuosikymmen sitten unkarilaiseen työkoirapentueeseen saattoi syntyä sekä pumeja että mudeja, ja pennut rekisteröitiin sen mukaan, kumpaa enemmän muistuttivat. Pumiksi rekisteröity koira saatettiin aikuisena siirtää mudi-rekisteriin. Vielä nykyäänkin pumi pentueisiin saattaa syntyä mudi-tyyppisiä koiria.

Vaativattoman näköinen mudi on ollut perinteisesti paimenten ja maalaisten monikäyttöinen työkoira. Mudi on ollut paitsi kaikenlaisen karjan paimenkoira, myös vahti ja rotantappaja. Vaikka mudi ei olekaan metsästyskoira, on mudia käytetty ja käytetään edelleenkin villisianmetsästyksen sekä noutavana lintukoirana.

Työkoiraa on arvostettu sen käyttöominaisuuksien ja polveutumisen perusteella, mutta rekisteripapereilla ei ole ollut omistajilleen käyttöä. Mudi-tyyppisistä koirista suuri osa on edelleen Unkarissa virallisen rekisteröinnin ulkopuolella ja mudin rekisterikirja on toistaiseksi avoin. Rotuun otetaan silloin tällöin koiria maatiaiskannasta. Rotuunottoa varten järjestetään rekisteriin- ja rotuunottotarkastuksia. Rotuunotetut, taustaltaan tuntemattomat koirat ja niiden jälkeläiset kolmanteen polveen saakka on Unkarissa merkitty ja merkitään edelleen B-rekisteriin (vuodesta 2005 lähtien R-rekisteri)

Vuonna 1966 FCI hyväksyi mudin rotumääritelmän, ja vuonna 2000 mudi sai uuden rotumääritelmän, jonka suurin muutos entiseen oli uusien värien hyväksyminen (ruskea, tuhkanharmaa, blue merle) sekä säkäkorkeuden tarkempi määrittelemine. Aikaisemmin sallittuja värejä olivat musta, valkoinen ja musta-valkoinen, ja suuri osa muun värisistä mudeista joko lopetettiin tai jätettiin rekisteröimättä. Näiden koirien hyväksytyt värisiä rekisteröityjä sukulaisia on voitu käyttää jalostukseen ja värit ovat säilyneet kannassa. Rotumääritelmää tarkennettiin uudelleen vuonna 2004, jolloin hyväksytyksi väriksi tuli myös kellanruskea l. fakó.

2.2 MUDI SUOMESSA

Ensimmäinen mudi tuotiin Suomeen **Catamount** kenneliin vuonna 1976, tuonti oli black&tan värinen narttu **Szávalaki Aida**. Seuraavana vuonna tuotiin samasta kennelistä musta uros, **Szávalaki Buksa**. Vuonna 1978 alkoi kasvatus näillä kahdella koiralla. Koirat saivat yhteensä 5 pentuetta, joissa oli 15 rekisteröityä pentua.

Vuonna 1987 kennel **Szófogadás** aloitti mudinkasvatuksen. Vuoteen 2004 loppuun mennessä kenneliin on tuotu 11 mudia, lähinnä Unkarista. Lähes puolet Suomessa vuoden 2004 loppuun mennessä syntyneistä mudipentueista on rekisteröity Szófogadás nimellä. Mudipentueita on syntynyt harvakseltaan, ja kasvattajia on ollut vuosien 1976 ja 2004 välillä 11.

1989 karanteenipakko poistui, ja koirien tuonti Suomeen vapautui. Suomeen on tuotu koiria Unkarista, Ruotsista, Tanskasta, Ranskasta ja Hollannista.

Suomessa on syntynyt vuoden 2004 loppuun mennessä 46 pentuetta. Jalostuksessa on pyritty käyttämään mahdollisimman erisukuisia koiria, jotta kanta pysyisi laajana ja elinvoimaisena.

Mudi on Suomessa ensisijaisesti seura- ja harrastuskoira. Mudin alkuperäinen käyttötarkoitus on karjapaimen, Suomessa muutama mudi työskentelee aktiivisesti paimenkoirana. Tottelevaisuus-, pelastus-, ja palveluskoirakokeissa sekä agilityssä menestyneet mudit ovat lisänneet ihmisten mielenkiintoa tätä monipuolista harrastuskoiraa kohtaan.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Unkarinpaimenkoirat ry:n toiminta alkoi, kun 23.10.1974 perustettiin Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistyksen yhteyteen Pumi- ja Puli -niminen alajaosto. Viralliseksi rotua harrastavaksi yhdistykseksi Unkarinpaimenkoirat ry. Hyväksyttiin 1.10.1985 alkaen.

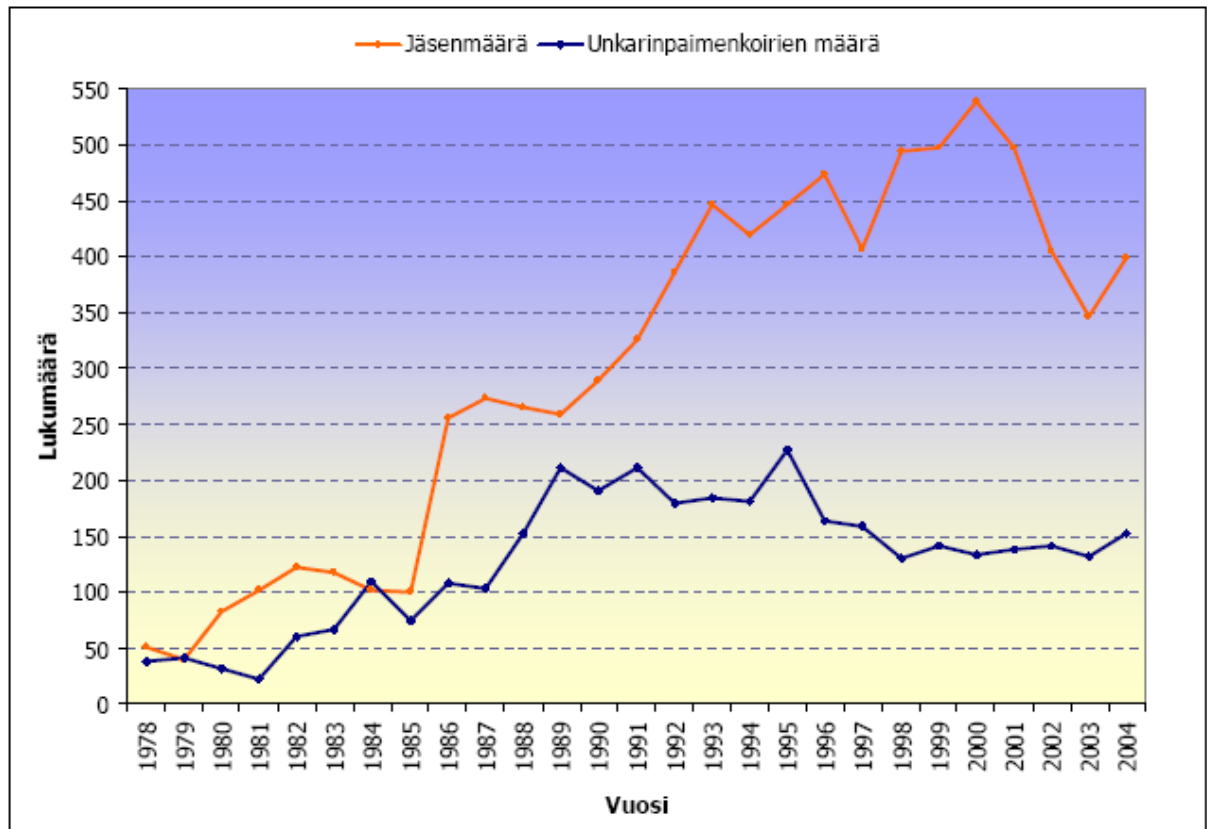
23.4.1988 pidetyssä kokouksessa Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n valtuusto hyväksyi yhdistyksemme rotujärjestöksi. Rotujärjestömme kotipaikka on Helsinki, mutta sen toiminta käsittää koko maan. Rotujärjestömme tarkoituksena on edistää Suomessa puhdasrotuisten ja terveiden unkarilaisten paimenkoirien (komondor, kuvasz, mudi, puli ja pumi) kasvatusta ja jalostusta sekä niiden käyttöä ja tunnetuksi tekemistä.

Järjestömme tekee rotuja tunnetuksi julkaisemalla jäsenlehteä, vuosikirjaa ja rotuesitteitä, ylläpitämällä yhdistyksemme www-sivuja, järjestämällä keskustelu- ja koulutustilaisuuksia sekä jäsenistölle että ulkomaototuomareille sekä järjestämällä kursseja, leirejä, näyttelyitä, kokeita ja kilpailuja. Rotujärjestössämme jäsenmäärä vuoden 2004 lopussa oli 399 jäsentä, joista varsinaisia jäseniä oli 293 ja loput jäsenet olivat joko perhe-, pentu-, ainais- tai ulkomaalaisia jäseniä. Yhdistyksen jäsenmäärät sekä unkarinpaimenkoirien rekisteröinnit vuosilta 1996-2004 löytyvät taulukosta 1 ja yhdistyksen jäsenmäärien ja unkarinpaimenkoirien rekisteröintien kehitys yhdistyksen toiminnan alkuvuosilta lähtien on esitetty kuvaajassa 1.

Unkarinpaimenkoirat ry:ssä toimii jalostustoimikunta, jonka jäsenet valitsee hallitus. Jalostustoimikuntaan on pyritty valitsemaan 2-3 edustajaa jokaisesta rodustamme. Jalostustoimikunnan tehtävänä on mm. Kerätä ja tilastoida tietoa rodun terveydestä, julkaista jalostustoimikuntaan liittyvää tietoa (mm. Vuosikirja), järjestää jalostustarkastuksia sekä pyydettäessä antaa jalostusneuvoja ja -suosituksia rotujemme kasvattajille.

Taulukko 1 Yhdistyksen jäsenmäärä sekä rotujemme rekisteröinnit vuosina 1996-2004

Vuosi	Jäsenmäärä	Unkarinpaimenkoirien määrä
1996	474	163
1997	407	159
1998	495	131
1999	497	142
2000	539	133
2001	497	138
2002	406	141
2003	347	132
2004	399	153

Kuvaaja 1 Yhdistyksen jäsenmäärän ja rotujen rekisteröintimäärien kehitys.

4. NYKYTILANNE

Suomen mudikanta rakentuu pääosin yhden aktiivisen kasvattajan koirakannalle. Pitkäaikaisia kasvattajia ei ole ollut monia. Vuosien 1995-2004 aikana on rekisteröity 113 mudia, joista 12 on rekisteröityjä tuonteja. Lisäksi on muutamia tuontikoiria, joita ei ole rekisteröity Suomeen. Mudi on suhteellisen pitkäikäinen rotu, joten populaation kooksi voidaan arvioida 80-100 yksilöä. Kanta pohjautuu pääosin Unkarista tuoduille koirille.

Viime vuosina useita uusia kasvattajia on aloittanut kasvatustyön. Tuontikoiria on tuotu lähinnä rodun kotimaasta. Aktiiviset harrastajat lisäävät rodun tunnettavuutta monipuolisena harrastuskoirana, ja rekisteröinnit ovat kääntymässä hienoiseen nousuun.

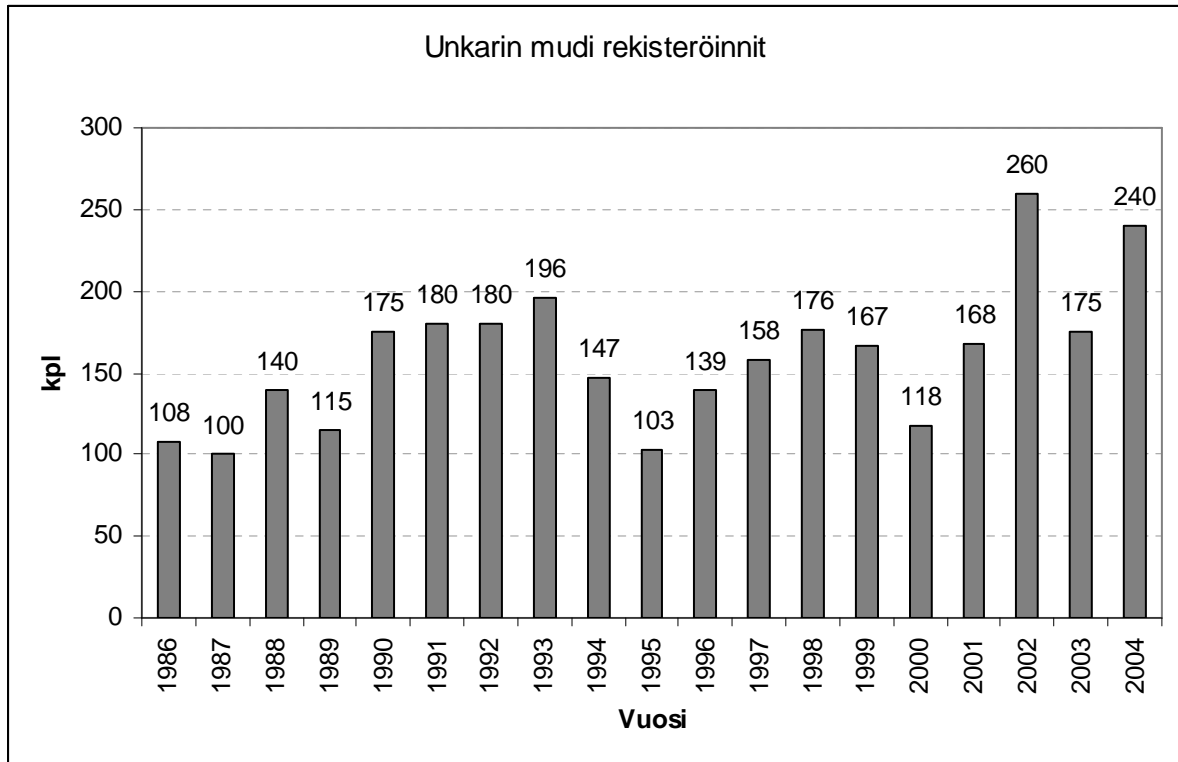
Taulukko 1 – Viimeisen viiden vuoden rekisteröinnit

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004	Yhteensä
Rekisteröinnit	12	19	3	1	17	52

4.1 POPULAATION KOKO JA RAKENNE

4.1.1 KANTA MUISSA MAISSA

Mudin alkuperämaa on Unkari. Unkarissa rekisteröidään vuosittain n. 100-150 mudia.

Kuvaaja 2 Unkarin mudirekisteröinnit. (Puli, Pumi, Mudi, 2005)

Unkarin lisäksi mudi tunnetaan rekisteröitynä rotuna mm. Saksassa, Hollannissa, Ranskassa, Itävallassa, Puolassa, USA:ssa, Kanadassa, Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa. Unkarin mudikanta on vakaa, ja muiden maiden kanta pohjautuu Unkarista lähtöisin oleviin koiriin. Vakiintunutta kasvatustoimintaa Unkarin ulkopuolella on Suomen lisäksi mm. Hollannissa, Saksassa, Ranskassa ja Ruotsissa. Suomeen ensimmäiset mudit tuotiin Unkarista, sittemmin tuonteja on ollut myös Ruotsista, Hollannista, Tanskasta ja Ranskasta, ja kasvattajat ovat käyttäneet myös ulkomaisia jalostusuroksia. Suomesta on viety mudeja Ruotsiin, Tanskaan, Kanadaan sekä Unkariin.

RUOTSIN MUDIKANTA

Ruotsissa mudi kasvatus on aloitettu 1982, jolloin kennel Wulcanos aloitti mudikasvatuksen Suomesta tuodulla nartulla **Catamount Okker Alice SF186411/79** ja Unkarista tuodulla B-rekisterin uroksella **Kikerdi S44983/81**. Ruotsiin on Kikerdin jälkeen viety 9 mudia. Ruotsista on Suomeen tuotu neljä mudia vuoden 2004 loppuun mennessä. Ruotsin mudikanta pohjautuu osin eri koiriin kuin Suomalainen

mudikanta. Vaikka Ruotsi maantieteellisesti onkin lähellä, on karanteeniraja ehkäissyt tehokkaasti geenivirtaa maidemme rajojen yli. Olisi suotavaa, että Suomalaiset kasvattajat lisäisivät yhteistyötä myös Ruotsiin.

Taulukko 2 Ruotsin mudi rekisteröinnit vuosina 2000- 2004:

	2000	2001	2002	2003	2004
Uroksia	3	6	7	8	6
Narttuja	1	7	4	5	5
Tuonteja	0	1	1	0	0
Yhteensä	4	13	11	13	11

HOLLANNIN MUDIKANTA

Mudeja on kasvatettu Hollannissa aktiivisesti vuodesta 1989 saakka. Maahan on tuotu useita jalostuskoiria lähinnä Unkarista. Hollantilaisia mudeja on viety mm. Saksaan, Ranskaan, Ruotsiin, Suomeen ja USA:n.

MUUT MAAT

Taulukko 3 Saksan rekisteröintitiedot

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004
Rekisteröinnit	0	10	4	11	28

Vuosina 1995 – 2004 Saksassa on rekisteröity yhteensä 58 mudia.
(lähde: VDH)

Taulukko 5 Ranskan rekisteröintitiedot

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004
Rekisteröinnit	-	-	4	7	7

(lähde: CBEI)

4.1.2 KANTA SUOMESSA

Ensimmäinen mudin tuotiin Suomeen Unkarista vuonna 1976, tuonti oli black&tan värinen narttu Szávalaki Aida. Seuraavana vuonna tuotiin Unkarista musta uros Szávalaki Buksa, tuoja oli Anneli Karlstedt (nyk. Sukkela, kennel Catamount). Näillä koirilla alkoi mudin kasvatusta, ja ensimmäinen pentue syntyi 1978. Kahdeksankymmentäluvulla tuotiin Suomeen kolme mudia, kaksi Unkarista ja yksi Ruotsista. Karanteenin poistuttua vuonna 1989 jalostuskoirien tuonti lisääntyi. Suomeen on vuoteen 2004 mennessä tuotu koiria Unkarista, Ruotsista, Ranskasta ja Hollannista. Vuoden 2004 loppuun mennessä on tuontikoiria tullut maahan 26 kpl joista 15 yksilöä on käytetty jalostukseen. Koirista 17 on tuotu viimeisten 10 vuoden aikana, lisäksi muutama ulkomaisessa rekisterissä oleva koira on ollut jalostuskäytössä.

Taulukko 6 Suomeen rekisteröidyt tuonti mudit tuontijärjestyksessä sekä jälkeläismäärät vuoden 2004 loppuun mennessä:

vuosi	nimi	Sukup.	s.aika	väri	Jälkeläismäärä
1976	Szávalaki Aida SF230018/76	narttu	16.7.1975	black&tan	13
1977	Szávalaki Buksa SF8046L/77	uros	31.7.1974	musta	13
1984	Wulcanos Cirja-Cirella SF01803U/84	narttu	15.10.1983	musta	9
1989	Nyírségfia Pityke SF20357/89	uros	18.4.1984	Musta	17
	Nyírségfia Ica Szófogadás SF35899/89	narttu	10.7.1983	musta	20
1990	Nyírségfia Csinos Szófogadás SF41037/90	narttu	30.12.1989	musta	20
1992	Nyírségfia Igric SF20028/92C	narttu	14.2.1992	musta	6
1994	Kövágó-Berci Böbe Szófogadás SF16890/94	narttu	10.4.1993	musta	4
1995	Wulcanos Happy-Honey FIN15664/95A	narttu	15.10.1990	musta	11
	Ringhells Ungerska Tesla FIN17501/95	narttu	20.12.1994	musta	
1997	Anjuska FIN32358/97	narttu	13.8.1993	musta	4
1998	Csodabogár Zsófi ER15120/98U	narttu	17.6.1995	musta	
	Csodabogár Cipra FIN12725/98	narttu	26.6.1997	musta	
	Baromállási Dana ER40264/98U	narttu	21.10.1997	musta	
	Baromállási Dodo ER39882/98AU	uros	21.10.1997	musta	8
	Baromállási Cecil ER27941/98A	narttu	7.9.1997	fakó	13
2001	Jakalmo's Leha FIN12294/01	narttu	15.3.1999	musta	
2002	Pasztor-Virtus Igazlato Mocca FIN23462/03	uros	12.9.2002	ruskea	

2003	Uros du Clos-Saint Joseph FIN29637/04B	uros	7.2.2003	musta	
	Szürkevillám Hamu Pipőke ER18758/04A	narttu	16.5.1999	tuhkanharmaa	6

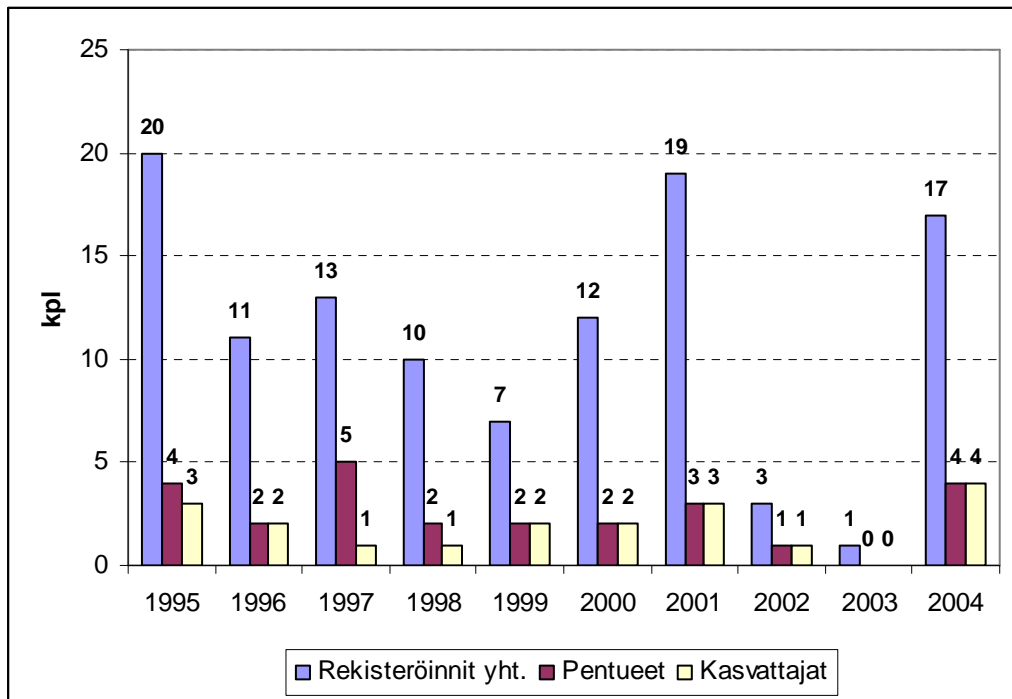
Taulukko 7 Suomeen tuodut ja jalostukseen käytetyt, mutta Suomessa rekisteröimättömät sekä ulkomaiset jalostuskoirat ja niiden jälkeläismäärät vuoden 2004 loppuun mennessä:

vuosi	nimi	Sukupu.	s.aika	väri	Jälkeläismäärä
1992	Pusztá-Emléke Huncut METMu 122/88	uros	1.2.1988	musta	27
1995	Nyírségfia Pentele Szófogadás METMu. 1359/B/95	uros	31.7.1995	musta	4
2004	Pàskom-Pàstor Àpro	uros		musta	3

Kasvatustyö Suomessa on ollut pienimuotoista, mudeja on rekisteröity noin yhdestä neljään pentuetta vuodessa. Kasvattajia on ollut vuosien 1978-2004 välillä 11, näistä seitsemällä kasvattajalla on ollut useampi kuin yksi mudipentue. Suurin vaikutus kasvatustyöhön on ollut Szófogadás kennelillä, joka on rekisteröinyt vuoden 2004 loppuun mennessä 83 mudipentua ja tuonut maahamme 10 jalostuskoiraa. Kennelin kasvatustyön laajuus on merkittävä maailman mittakaavassakin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana vuosittain on syntynyt keskimäärin kymmenen yksilöä. Vuosina 1980, 1986 ja 1986 Suomessa ei ole rekisteröity lainkaan mudeja. Vuosien 2000-2004 aikana aktiivisia kasvattajia on ollut viisi

Taulukko 8 Kasvattajat

Kennelnimi	Kasvattaja	Pentueet	Pen-tuja	Ens. ja viim. pentue 2004 loppuun mennessä		Narttu, jolla kasvatustyö alkanut
Catamount	Anneli Karlstedt	8	23	1978	1984	Szávalaki Aida
Szófogadás	Riitta Hohtela	22	83	1987	2001	Wulcanos Cirja-Cirella
Pajkos	Jouko Aaltonen	1	2	1990	1990	Catamount Zsuzsanna
Virikehaun	Ritva Lapinkoski	2	10	1993	1995	Szófogadás Huszon Kettes
Hilwas	Christina Helenius	1	3	1994	1994	Nyírségfia Igric
Madraz-Bunda	Susanna Kraatz	2	11	1995	1996	Wulcanos Happy-Honey
Sea-Rock	Kari & Meri Mansikkamäki	2	11	1996	1999	Szófogadás Negyven Harmas
Mustantassun	Tuija Kokkonen	4	13	2000	2004	Baromállási Cecil
Mustapippurin	Tiina Laukkanen	2	13	2001	2004	Sea-Rock Hip Hop Hihhuli
Kilvan	Soile Laitinen	1	6	2004	2004	Szürkevillám Hamu Pipőke
Saunatyön	Seija Heinola	1	3	2004	2004	Mustantassun Saara

Kuvaaja 1 mudien rekisteröinnit, kasvattajat ja pentueiden lukumäärät vuosina 1995-2004.**Taulukko 9** mudien rekisteröinnit, kasvattajat ja pentueiden lukumäärät vuosina 1995-2004.

Vuosi	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rekisteröinnit	20	11	13	10	7	12	19	3	1	17
Pentueet	4	2	5	2	2	2	3	1	0	4
Kasvattajat	3	2	1	1	2	2	3	1	0	4

Koska Suomen kanta on ollut pieni, ja koirat läheistä sukua toisilleen, ovat kasvattajat olleet aktiivisia uusien jalostusyksilöiden tuonnissa ulkomailta. Viimeisten kymmenen vuoden aikana 70% syntyneistä pennuista ovat olleet yhdistelmästä, jossa vanhemmista toinen tai molemmat ovat olleet tuonteja.

Taulukko 10 Mudien rekisteröintimäärät, tuonnit sekä tuontien ja ulkomaisten koirien osuus jalostukseen käytetyistä koirista 1995-2004

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
rekisteröidyt pennut	18	11	12	5	7	12	18	3	0	15
tuonnit	2	0	1	5	0	0	1	0	1	2
rekisteröinnit yht.	20	11	13	10	7	12	19	3	1	17
pentueet	4	3	4	2	3	1	3	1	0	3
kasvattajat	3	3	1	1	3	1	3	1	0	3
käytetyt urokset	4	3	4	2	3	1	3		0	3
tuonnit/ulkom. urokset kpl	1	1	2	1	1	0	1		0	1
tuonnit/ulkom. urokset %	25	33	50	50	33	0	33		0	33
käytetyt nartut	4	3	3	2	3	1	3		0	3
tuonnit-/ ulkom.nartut kpl	2	1	3	1	1	0	1		0	1
tuonnit-/ulkom.nartut %	50	33	100	50	33	0	33		0	33
yhdistelmät, joissa väh. 1 vanhemmista tuonti/ulkom. kpl	3	2	4	1	2	0	2		0	2
yhdistelmät, joissa väh 1. vanhemmista tuonti/ulkom. %	75	66	100	50	66	0	66		0	66

4.1.3 TEHOLLINEN POPULAATIOKOKO

Eläinkannan tehollinen populaatiokoko on luku, joka kertoo, kuinka suurta osaa kannan yksilöistä on sukupolven aikana käytetty jalostukseen. Sukupolvenvälin voi laskea koirien keskimääräisestä jalostukseen käyttöistä. Vuosien 1978 - 2004 välillä urosten keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on 5 v 4 kk, narttujen keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on 4 v 5 kk, ja kummankin sukupuolen yhteenlaskettu jalostukseen käyttöikä on 4 v 10 kk, pyöristettynä sukupolvenväli on siis rodussa noin 5 vuotta. Tehollista populaatiokokoa voidaan arvioida myös vuosittain.

Laskentakaavoja on useita, tässä käytetty kaava on esitetty Per-Erik Sundgrenin kirjassa "Lemmikkieläinten jalostus".

$$4 * N_m * N_f / (N_m + N_f)$$

Kaavassa Nm on siitokseen käytettyjen narttujen ja Nf siitokseen käytettyjen urosten lukumäärä. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin sen keskimääräinen sukusiitosaste kasvaa ja geenien erilaisia versioita häviää (homotsygoituminen). Geenipohja kaventuu, ja perinnöllisten sairauksien ja muiden ongelmien esiintymistiheys kasvaa. Tehollisen populaatiokoon laskukaavat antavat yliarvion todelliseen tilanteeseen verrattuna, varsinkin kun populaatio on pieni ja kantakoirat sukua toisilleen.

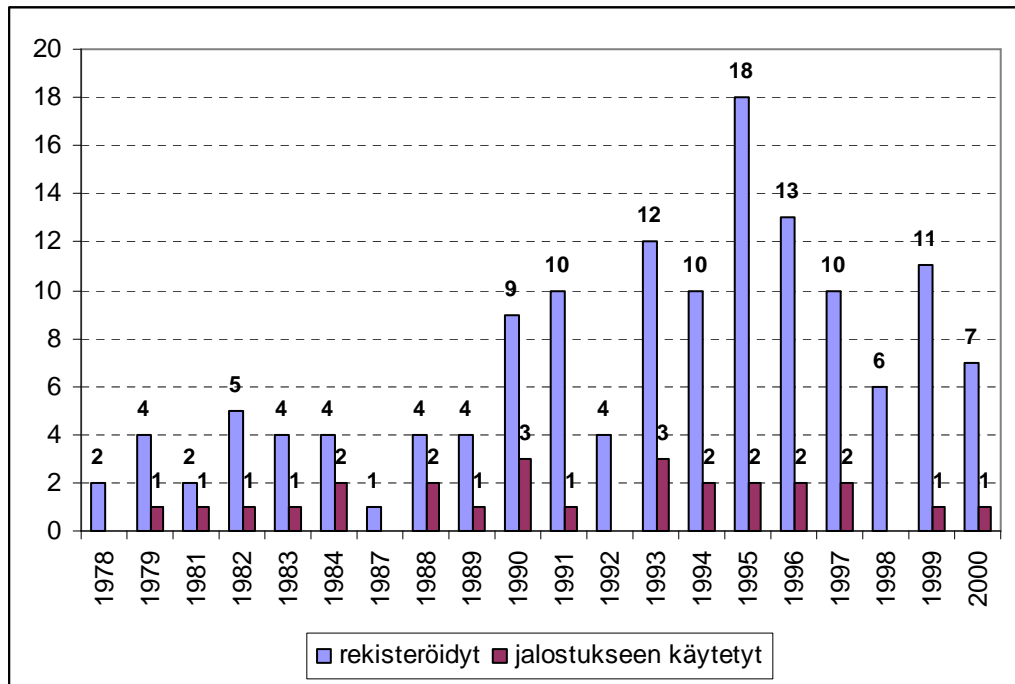
Sukupolvenvälin voi laskea koirien jalostukseen käyttöiästä. Vuosien 1978-2004 välillä urosten keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on 5 v 4 kk, narttujen keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on 4 v 5 kk, ja kummankin sukupuolen yhteenlaskettu jalostukseen käyttöikä on 4 v 10 kk, pyöristettynä sukupolvenväli on siis rodussa noin 5 vuotta.

Taulukko 11 Tehollisen populaatiokoon kehitys vuosien 1990-2004 aikana ja vertailu samalla pentuemäärällä saavutettavaan suurimpaan teholliseen populaatiokokoon.

Vuodet	Pentue- määrä (kpl)	Jalostus- urokset (kpl)	Jalostus- nartut (kpl)	Tehollinen populaatiokoko (kpl)	Ihante- populaatio (kpl)	TP:n osuus IP:sta
2000- 2004	10	8	6	14	20	70%
1995- 1999	15	12	10	22	30	73%
1990- 1994	10	5	6	11	20	55%

Vaikka mudin tehollinen populaatiokoko on pieni, on kasvatustyö silti ollut varovaista ja sukusiitosta on pyritty välttämään. Koska kasvatustyö on ollut hyvin pienimuotoista ja harvojen kasvattajien harteilla, on jalostukseen käytettyjen koirien määrä pieni. Vain pieni osa vuosittain syntyneistä pennuista, jos yksikään, on päässyt jatkamaan sukuaan. Suomessa syntyneet yhdistelmät ovat olleet muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta ainutkertaisia. Siitokseen käyttämättömien koirien mukana on kadonnut arvokasta geeniaainesta. Jatkossa hyvälaatuisen koiramateriaalin siitokseen käyttöä tulee lisätä, jottei geenipohja köyhy.

Kuvaaja 2 Vuosittaiset rekisteröintimäärät, sekä vuosiluokasta jatkossa jalostukseen käytettyjen koirien lukumäärä.

Taulukko 12 Vuosittaiset rekisteröintimäärät, sekä vuosiluokasta jatkossa jalostukseen käytettyjen koirien lukumäärä.

	1978	1979	1981	1982	1983	1984	1987	1988	1989	1990
rekisteröidyt	2	4	2	5	4	4	1	4	4	9
jalostukseen käytetyt		1	1	1	1	2		2	1	3
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
rekisteröidyt	10	4	12	10	18	13	10	6	11	7
jalostukseen käytetyt	1		3	2	2	2	2		1	1

Maailmanlaajuisestikin pienen rodun kohdalla ei ole varaa antaa arvokkaan jalostusmateriaalin mennä hukkaan, vaan on pyrittävä lisäämään terveiden, hyväluonteisten ja rodunomaisten eri yksilöiden jalostuskäyttöä. Mudi on pitkäikäinen koira, ja urokset ovat lisääntymiskykyisiä vielä vanhemmallakin iällä. Olisikin toivottavaa, että vielä pystyttäisiin käyttämään 90-luvulla syntyneitä aktiivisia uroksia jalostukseen.

4.1.4 SUKUSIIITOS JA SEN TORJUMINEN

Sukusiitosaste ilmaisee, kuinka suuressa osassa kaikista geenipareista geenit ovat perinnällisesti kaksinkertaistuneet. Geenien kaksinkertaistuessa kaksinkertaistuvat myös vikoja ja sairauksia

aiheuttavat perintötekijät. Seurauksena voivat olla erilaiset henkiset ja fyysiset viat, alentunut hedelmällisyys ja niistä seuraavat sairaudet, aineenvaihduntahäiriöt ja muut vauriot (P.E. Sundgren).

Sukusiitosaste tai sukusiitosprosentti on matemaattinen arvo, joka kuvaa yksilön mahdollisuutta periä esivanhempiensa identtisiä geenejä vanhemmiltaan. Rodussa esiintyvät, yksilöiden korkeat sukusiitoskertoimet kertovat perinnöllisen vaihtelun katoamisesta, sillä geenit yhdenmukaistuvat sukusiitosasteen kasvaessa.

Rodun alkuvaiheissa yhdenmukaistuminen voi olla myös positiivista ja sillä vakiinnutetaan tiettyjä ominaisuuksia rotuun. Lisääntyvä yhdenmukaistaminen aiheuttaa kuitenkin myös monen piilevän, ei toivotun ominaisuuden esiintulon ja vakiintumisen rotuun. Ennen kaikkea piilevät viat ja sairaudet lisääntyvät vähitellen. Suomen mudikanta on ulkomuodollisesti hyvätasoinen, ja halutut ominaisuudet on jo vakiinnutettu rotuun, joten sukusiitosta ei voida perustella ulkomuodon vakiinnuttamisella. Terveiden tulisi mennä ulkomuodon edelle, ja koska sukusiitoksen vaarat on laajalti tiedostettu, on syytä välttää läheistä sukusiitosta.

Korkein mahdollinen sukulaisaste kahden koirayksilön välillä on normaalitilanteessa 50 %, sillä sukulaisuusaste puolittuu jokaisessa sukupolvessa. Esimerkkinä isä-tytärparitus: sukusiitosaste on 25 %, täyssisarusten paritus: 25 %, puolisisarukset 12,5 % ja serkusparitus 6,25. Koska mudin on rotuna pieni, ja kantakoiria on ollut rajallinen määrä, on vuosien aikana kertynyt historiallista sukusiitosta, jolloin koira itse voi olla hyvinkin sukusiitettuna, vaikkei sen normaalissa kolmen sukupolven sukutaulussa kertautuisikaan samoja koiria. Tulee välttää uudempaa sukusiitosta, ja pyrkiä tarkistamaan jalostukseen suunnittelemiensa koirien taustat mahdollisimman pitkälle. Keinoja sukusiitoksen purkamiseen ovat harvinaistuvien linjojen elvyttäminen ja B-rekisteröityjen maatiaskannasta otettujen koirien käyttäminen.

Suomen mudikanta on pieni, ja kasvatustyössä on tuontien ja suunnitelmallisen jalostustyön avulla pystytty välttämään liiallista sukusiitosta. Suomeen tuoduista kantakoirista suuri osa on ollut toisilleen sukua, mutta eri yhdistelmien sukusiitosasteet on silti saatu pidettyä melko matalana. Sukusiitosaste vaihtelee KoiranET:n mukaan vuosina 1995-2004 rekisteröityjen Suomessa syntyneiden pentueiden kohdalla 0.00 % ja 8.79 % välillä, ja Breeders Assistant ohjelmalla 10:llä sukupolvella laskettuna sukusiitosaste vaihtelee 0.00 % ja 11.94 % välillä. Keskimääräinen sukusiitosaste on pysynyt useimpina vuosina alle 6.25 %:n. Pentueen sukusiitosaste tulisi tarkistaa ennen astutusta ja on pyrittävä yhdistelmiin, joiden sukusiitosaste on alle 6.25 %. Sukusiitoskerrointa tulee pitää vain suuntaa-antavana, sillä tuntemattomia koiria on mudien sukutauluissa paljon, ja laskennallinen sukusiitoskerroin on yleensä alempi kuin todellisuus. KoiranET:n tiedot ovat vajavaisia, eivätkä anna todellista kuvaa historiallisen sukusiitoksen vaikutuksesta. Pentueen sukusiitosasteen perään on merkittävä monellako polvella kerroin on laskettu, ja millä ohjelmalla.

Taulukko 13 – Suomessa syntyneiden pentueiden sukusiitosasteet vuosina 1995-2005 Breeders Assistant ohjelman ja 10 sukupolven mukaan

Rek.- vuosi	Pentue	Sukusiitos- prosentti	Rek.- vuosi	Pentue	Sukusiitos- prosentti
1995	Madraz-Bunda A	0	1996	Madraz-Bunda B	3.03
	Szófogadás	3.18		Sea-Rock H	3.18
	Szófogadás C1	2.79			
	Virikehaun	3.50			
1997	Szófogadás P1	3.08	1998	Szófogadás Y	3.40
	Szófogadás P2	7.96		Szófogadás C2	9.48
	Szófogadás M	1.75			
	Szófogadás Z	6.78			
	Szófogadás K	8.23			
1999	Szófogadás N	6.94	2000	Mustantassun S1	6.27
	Sea-Rock E	3.18		Szófogadás R	7.78
2001	Mustapippurin M	2.02	2002	Mustantassun S3	2.14
	Mustantassun S2	1.95			
	Szófogadás	10.27			
2004	Kilvan F	11.94	2005	Takkutukan S	5.79
	Mustapippurin N	4.15			
	Mustantassun S4	5.89			
	Saunatyön A	7.37			

Taulukko 14 Suomessa syntyneiden pentueiden keskimääräiset sukusiitosasteet vuosina 1995-2005 Breeders Assistant ohjelman ja 10 sukupolven mukaan

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	k.a.
2.37	3.11	5.56	6.44	5.06	7.03	4.75	2.14	-	7.34	5.79	5.00

Sukusiitosasteet on laskenut Sanna Laine-Evans käyttäen Breeders Assistant – ohjelmaa ja 10:tä sukupolvea. Pentueet on lajiteltu aakkosjärjestykseen kasvattajan ja syntymävuoden mukaan.

Taulukko 15 Suomessa syntyneiden pentueiden sukusiitosasteet vuosina 1995-2005 KoiraNET:n mukaan

Rek.- vuosi	Pentue	Sukusiitos- prosentti (sukupolvet)	Rek.- vuosi	Pentue	Sukusiitos- prosentti
1995	Madraz-Bunda A	0 (4 polvea)	1996	Madraz-Bunda B	1.56 (4 polvea)
	Szófogadás	0.00 (5 polvea)		Sea-Rock H	0.00 (5 polvea)
	Szófogadás C1	0,00 (4 polvea)			
	Virikehaun	0.00 (4 polvea)			
1997	Szófogadás P1	0.00 (4 polvea)	1998	Szófogadás Y	0.00 (5 polvea)
	Szófogadás P2	0,00 (4 polvea)		Szófogadás C2	5,68 (5 polvea)
	Szófogadás M	0.00 (5 polvea)			
	Szófogadás Z	2.95 (5 polvea)			
	Szófogadás K	1,56 (4 polvea)			
1999	Szófogadás N	3,13 (4 polvea)	2000	Mustantassun S1	3.13 (4 polvea)
	Sea-Rock E	0.00 (5 polvea)		Szófogadás R	2,34 (5 polvea)
2001	Mustapippurin M	0.00 (5 polvea)	2002	Mustantassun S3	0.20 (5 polvea)
	Mustantassun S2	0.00 (4 polvea)			
	Szófogadás	7,42 (5 polvea)			
2004	Kilvan F	7.03 (5 polvea)	2005	Takkutukan S	3.61 (5 polvea)
	Mustapippurin N	2.44 (5 polvea)			
	Mustantassun S4	1.95 (5 polvea)			
	Saunatyön A	0.00 (4 polvea)			

Suosittelaa käytettäväksi ulkosiitosta geenipohjan laajentamiseksi. Mahdollisimman useita eri yksilöitä tulee käyttää jalostukseen.

Rodun kanta on maailmanlaajuisestikin pieni, ja on tärkeää lisätä yhteistyötä muihin maihin, joissa rotua harrastetaan. Erisukuisten jalostuskoirien tuontia suositellaan, samoin kuin narttujen käyttämistä ulkomailla astutettavana, jos mahdollista. B-rekisterin koirien käyttö tuo tervetullutta lisää geenipohjaan. Samaa yhdistelmää ei tule toistaa tarpeettomasti, pentueen voi uusia esimerkiksi jos pentueessa on ollut enintään kolme pentua jotka kaikki samaa sukupuolta.

4.1.5 JALOSTUKSEEN KÄYTETYT KOIRAT

JALOSTUKSEEN KÄYTETYT UROKSET

Taulukko 16 1995-2004 aikana Suomessa jalostukseen käytetyt urokset:

<i>Uroksen nimi, rek.no</i>	<i>jälkeläiset</i>	<i>pentueet</i>	<i>pentuekoko</i>	<i>% rek. pennuista</i>
Szófogadás Tizen-Ötös SF18602/90B	11	2	5,50	10,9
Pusztá-Emléke Huncut METMU122/88	9	1	9,00	8,9
Szófogadás Huszon Negyes SF02334/91 A2	9	2	4,50	8,9
Szófogadás Merre FIN33732/97	9	2	4,50	8,9
Madraz-Bunda Athos FIN36013/95A	8	2	4,00	7,9
Baromállási Dodó ER39882/98A	8	1	8,00	7,9
Szófogadás Negyven Negyes SF18279/94B	7	1	7,00	6,9
Szófogadás Tizen-Egyes SF18598/90	7	2	3,50	6,9
Szófogadás Kilences SF35598/89A	6	1	6,00	5,9
Szofogadas Retel FIN32399/00 B	6	1	6,00	5,9
Szófogadás Harminc Kilences FIN11066/93C	5	1	5,00	5,9
Nyírségfia Pentele Szófogadás METMU1359/B/95	4	2	2,00	4,9
Nyírségfia Pityke SF20357/89	3	1	3,00	2,9
Paskom-Pasztor Argus NHSB 2350166 A	3	1	3,00	2,9
Szófogadás Ciganyfiu FIN49779/95	2	1	2,00	1,9
Szófogadás Pityu FIN 23197/97	2	1	2,00	1,9
Szófogadás Harminc Egyes SF05765/93	1	1	1,00	0,9
Sea-Rock Eri Epeli FIN32898/99A	1	1	1,00	0,9
Yhteensä: 18 urosta	101	24	4,42	100 %

1995-2004 aikana käytetyimmät urokset ovat monet sukua toisilleen. Viidestä uroksesta, joilla on eniten jälkeläisiä Szófogadás Huszon Negyes (9 pentua) ja Madraz-Bunda Athos (8 pentua) ovat isä ja poika. Eniten käytetty Szófogadás Tizen-Ötös (11 pentua) ja Sz. Huszon Negyes (9 pentua) ovat puolisisaruksia, uroksilla on sama emä.

Taulukko 17 Käytettyjen urosten sukulaisuussuhteet (urokset aakkosjärjestyksessä)

<i>Uros</i>	<i>Isä</i>	<i>Emä</i>
Baromállási Dodó	Vöcsök	Hunnum Alom
Madraz-Bunda Athos	Szófogadás Huszon Negyes	Wulcanos Happy-Honey
Nyírségfia Pentele Szófogadás	Bereny-Gyöngye Suhanc	Nyírségfia Hebrencs
Nyírségfia Pityke	Szavalaki Tabu Legeny	Nyírségfia Füstös
Paskom-Pasztor Argus	Nyírségfia Notas	Erdös-Pusztai Gubanc
Pusztá-Emléke Huncut	Nyírségfia Cudar Legeny	Nyírségfia Örsze
Sea-Rock Eri Epeli	Szófogadás Tizen-Ötös	Szófogadás Negyven Harmas
Szófogadás Ciganyfiu	Szófogadás Tizen-Egyes	Nyírségfia Igric
Szófogadás Harminc Egyes	Pusztá-Emléke Huncut	Nyírségfia Csinos Szófogadás

Szófogadás Harminc Kilences	Pusztá-Emléke Huncut	Nyírségfia Ica Szófogadás
Szófogadás Huszon Negyes	Szófogadás Ötös	Nyírségfia Ica Szófogadás
Szófogadás Kilences	Nyírségfia Pityke	Wulcanos Cirja-Cirella
Szófogadás Merre	Szófogadás Tizen-Egyes	Anjuska
Szófogadás Negyven Negyes	Pusztá-Emléke Huncut	Nyírségfia Csinos Szófogadás
Szófogadás Pityu	Nyírségfia Pityke	Kövagó-Bérci Böbe Szófogadás
Szófogadás Retel	Szófogadás Negyven Negyes	Szófogadás Pirota
Szófogadás Tizen-Egyes	Catamount Tömzsi	Nyírségfia Ica Szófogadás
Szófogadás Tizen-Ötös	Catamount Tömzsi	Nyírségfia Ica Szófogadás

Taulukko 18 Isäosuudet 1995-1999

Uros	1995	1996	1997	1998	1999	yhteensä	% suku-polvesta
Szófogadás Huszon Negyes	5					5	8,62
Szófogadás Harminc Egyes	1					1	1,72
Pusztá-Emléke Huncut	9					9	15,52
Szófogadás Tizen-Egyes	3					3	5,17
Szófogadás Tizen-Ötös		5			6	11	18,97
Szófogadás Kilences		6				6	10,34
Nyírségfia Pentele Szófogadás			3		1	4	6,90
Nyírségfia Pityke			3			3	5,17
Szófogadás Tizen-Egyes			4			4	6,90
Szófogadás Ciganyfiu			2			2	3,45
Szófogadás Pityu				2		2	3,45
Szófogadás Merre				3		3	5,17
Szófogadás Harminc Kilences					5	5	8,62
yhteensä syntyneet pennut:	18	11	12	5	12		100 %

Taulukko 19 Isäosuudet 2000-2004

Uros	2000	2001	2002	2003	2004	yhteensä	% suku-polvesta
Szófogadás Negyven Negyes	7					7	16,3
Szófogadás Huszon Negyes	4					4	9,3
Baromállási Dodó		8				8	18,6

Szófogadás Merre		6				6	14,0
Madraz-Bunda Athos			3		5	8	18,6
Szófogadás Retel					6	6	14,9
Paskom-Pasztor Apro					3	3	7,0
Sea-Rock Eri Epli					1	1	2,3
yhteensä syntyneet pennut:	11	14	3	0	15	43	100 %

JALOSTUKSEEN KÄYTETYT NARTUT

Taulukko 20 1995-2004 aikana Suomessa jalostukseen käytetyt nartut:

<i>Nartun nimi, rek.no</i>	<i>jälkeläiset</i>	<i>pentueet</i>	<i>pentuekoko</i>	<i>% rek. pennuista</i>
Szófogadás Pirota FIN28730/97B	13	2	6,50	12,9
Baromállási Cecil ER27941/98A	13	4	3,25	12,9
Wulcanos Happy-Honey FIN15664/95A	11	2	5,50	10,9
Szófogadás Negyven Harmas SF18278/94A	11	2	5,50	10,9
Szófogadás Huszon Kettes SF02332/91B	9	1	9,00	8,9
Sea-Rock Hip-Hop Hihhuli FIN13537/96B	8	1	8,00	7,9
Szürkevillám Hamu Pipőke ER18758/04A	6	1	6,00	5,9
Szófogadás Tizen-Hetes SF18604/90	5	3	1,67	4,9
Nyírségfia Csinos Szófogadás SF41037/90	5	2	2,50	4,9
Mustapippurin Muotovahto ER28881/01A	5	1	5,00	4,9
Kövagó-Bérci Böbe Szófogadás SF16890/94	4	2	2,00	3,9
Anjuska FIN32358/97	4	1	4,00	3,9
Nyírségfia Igric SF20058/92C	3	1	3,00	2,9
Mustantassun Saara FIN12176/00C	3	1	3,00	2,9
Szófogadás Negyvenes SF11067/93	1	1	1,00	0,9
<i>Yhteensä: 15 narttua</i>	101	24	4,44	100 %

Taulukko 21 Käytettyjen narttujen sukulaissuhteet (nartut aakkosjärjestyksessä)

<i>Narttu</i>	<i>isä</i>	<i>emä</i>
Anjuska	Idranyfalvi FÜRGE	Csengöreti Boganacs
Baromállási Cecil	Kiralytelki Füstös	Hunnorum Árvácska
Kövagó-Bérci Böbe Szófogadás	Kiralytelki Gondos	Szöcskepasztor Ecet
Mustantassun Saara	Szófogadás Harminc Kilences	Baromállási Cecil
Mustapippurin Muotovaaho	Baromállási Dodo	Sea-Rock Hip-Hop Hihhuli
Nyírségfia Csinos Szófogadás	Nyírségfia Ogur	Nyírségfia Mali
Nyírségfia Igric	Nyírségfia Öcskös	Pusztá Emléke Igaz
Sea-Rock Hip-Hop Hihhuli	Szófogadás Tizen Ötös	Szófogadás Negyven Harmas
Szófogadás Huzson Kettes	Szófogadás Ötös	Nyírségfia Ica Szófogadás
Szófogadás Negyven Harmas	Pusztá-Emléke Huncut	Nyírségfia Csinos Szófogadás
Szófogadás Negyvenes	Pusztá-Emléke Huncut	Nyírségfia Ica Szófogadás
Szófogadás Pirota	Nyírségfia Pentele Szófogadás	Szófogadás Tizen-Hetes
Szófogadás Tizen-Hetes	Catamount Tömzsi	Nyírségfia Ica Szófogadás
Szurkevillám Hamu Pipőke	Bereny-Gyöngye Nandi	Nyírségfia Emő Csutka
Wulcanos Happy-Honey	Pusztá-Emléke Cimborá	Csodabogar Akics

MERKITTÄVÄSTI VAIKUTTANEET KOIRAT

Kymmenen vuoden rekisteröintien perusteella merkittävä osuus nykyisessä kannassamme on nartulla **Nyírségfia Ica Szófogadás** ja uroksella **Pusztá-Emléke Huncut**. Elinaikanaan Nyírségfia Ica Szófogadás sai 20 pentua Suomessa, ja sitä käytettiin jalostukseen jo Unkarissa. Pusztá-Emléke Huncut sai Suomessa 27 pentua, ja sitäkin oli käytetty jalostukseen Unkarissa ennen Suomeen tuloa. Koko Pusztá-Emléke H-pentue oli erittäin menestynyt Unkarissa, ja niitä on käytetty laajalti jalostukseen, ja onkin vaikea löytää mudia, jonka sukutaulussa ei olisi jotain Pusztá-Emléke H-pentueen koiraa, tai niiden emää, Nyírségfia Örzse:ä. Suomessa syntyneistä koirista yksi merkittävimpiä on ollut **Catamount Tömzsi**. Uusien jalostuskoirien tuontia harkitessa tulisi tiedostaa Suomessa jo olevien koirien perimä sekä pyrkiä välttämään samojen koirien liiallista kertaantumista sukutaulussa.

MONIMUOTOISUUDEN SÄILYTTÄMINEN

Jotta perinnöllinen muuntelu säilyisi suurena, yksittäisen koiran jälkeläismäärä saisi sukupolven aikana olla korkeintaan 3-5% koko rodun yksilöiden lukumäärästä. Käytännössä tämä on n. 10% kahtena edellisvuonna syntyneistä pennuista, tai yli 5% osuus sukupolvea kohden (Katariina Mäki, Pienten populaatioiden jalostus).

Tarkasteluvälillä 1995-2004 on sukupolvenväliksi valittu 5 vuotta. Vuosina 1995-1999 5% isäosuuden ylitti 7 urosta 13:sta jalostukseen käytetystä. Suomessa syntyi tuona aikana 58 pentua, jolloin suositeltu pentumäärä olisi 3 pentua/uros. Vuosien 2000-2004 välillä suositellun isäosuuden ylitti 7 käytetyistä 8:sta uroksesta. Pentuja rekisteröitiin 43 pentua, ja suositeltu pentumäärä olisi ollut 2 pentua.

Näin pienillä rekisteröintimäärillä on syytä rajata siitoskoiran jalostuskäyttöä maltillisesti kunnes rotu on saavuttanut vankemman jalansijan.

Käyttökelpoisia keinoja geneettisen monimuotoisuuden säilyttämiseen ja lisäämiseen ovat:

- Sukusiitoksen välttäminen
- Kultakin urokselta ja nartulta vähintään yksi jälkeläinen kumpaakin sukupuolta jalostukseen.
- Rotaatioparitusjärjestelmä
- Koiralla teetetään maksimissaan 3 normaalikokoista (väh. 4 pentua) pentuetta.
- yhdistelmän sukusiitoskerroin laskeminen ennen suunniteltua yhdistelmää. Sukusiitoskertoimen tulisi olla mahdollisimman alhainen, pyritään alle 6,25%. Kartoitetaan tilanne myös ns. historallisen sukusiitoksen varalta.
- Kasvattajien yhteistyö
- Samaa yhdistelmää ei tule toistaa ilman painavaa syytä (alle 3 pennun pentue tai vain yhtä sukupuolta olevia pentuja).
- Liian samankaltaisia jalostusyhdistelmien välttäminen
- Mahdollisimman monen eri uroksen ja nartun käyttäminen mahdollisimman monipuolisesti

Geneettisen vaihtelun lisäämisessä urosten valinta nousee tärkeäksi, sillä pienimuotoisessa kasvatusyössä kasvattajalla on yleensä mahdollisuus pitää vain yhtä tai kahta narttua, jolloin erisukuisten urosten valinta näille mahdollistaa geneettisen monimuotoisuuden säilyttämisen. **Optimitilanteessa nartun eri pentueissa syntyvät jälkeläiset ovat vain puolisisaruksia keskenään**, eli nartulle käytetyt urokset eivät ole lähisukulaisia.

4.2 LUONNE JA KÄYTTÖMINAISUUDET

4.2.1 LUONNE ROTUMÄÄRITELMÄN MUKAAN

”Käyttäytyminen/luonne: Erinomaisen oppimiskykyinen, eloisa, rohkea, tarkkaavainen, työntoinen, valpas ja sopeutuvainen.”

Mudin rotumääritelmä, hyväksytty FCI 13.9.2000

Rotumääritelmä kuvaa mudia rohkeaksi koiraksi, joka soveltuu paitsi karjanpaimeneksi, myös seura- ja vahtikoiraksi sekä erilaisiin harrastuksiin. Mudin tulee olla erinomaisen oppimiskykyinen, eloisa, rohkea, tarkkaavainen, työntoinen, valpas ja sopeutuvainen. Mudin tulee antaa vaikutelma valppaasta, aina tarmokkaasta, iloisesta ja älykkästä eläimestä, joka ei ole häivääkään arka eikä aggressiivinen.

Mudi on karja- ja lammastilojen yleispaimen sekä maatilojen koira, joka on kyennyt monenlaisiin tehtäviin. Luonteeltaan mudi on rohkea ja eloisa, ja valmis työntekoon. Mudi on miellyttämisenhaluinen ja yhteistyökykyinen apuri. Mudin tulee olla älykäs ja riittävän itsenäinen kyetäkseen huolehtimaan suurista karja- tai lammaslauomoista aitaamattomilla tasangoilla pitkänkin matkan päässä paimenesta, eikä mudin sisukas luonne anna koiran jättää annettua tehtävää kesken.

Rotu on löytänyt tiensä seura- ja harrastuskoiraksi, ja samat ominaisuudet jotka tekevät siitä hyvän paimen- ja työkoiran saavat mudin sopimaa myös uuteen rooliinsa erinomaisesti.

4.2.2 LUONNETESTI MUDIN LUONTEEN MITTARINA

Luonnetestin osa-alueita ovat toimintakyky, terävyys, puolustushalu, taisteluhalu, hermorakenne, temperamentti, kovuus, luoksepäästävyys ja laukauspelottomuus.

Toimintakyky on luonteenominaisuus, jonka avulla koira kykenee toimimaan ilman ulkoista pakkoa, todellisten tai luuloteltujen vaaratilanteiden keskellä joutumatta paniikkiin ja keskeyttämättä toimintaansa. *Terävyys* on koiran taipumus reagoida vihamielisesti odottamattoman ärsytyksen sattuessa. *Puolustushalu* on synnynnäinen ominaisuus asettua vaaratilanteessa puolustamaan ohjaajaansa ja itseään. *Taisteluhalu* on synnynnäinen taipumus nauttia taistelemisesta itsestään, leukojen ja lihasten käytöstä. *Hermorakenteella* tarkoitetaan koiran synnynnäistä vahva- tai heikkohermoisuutta, joka ilmenee kun koira joutuu jostakin syystä voimakkaaseen, vaihtelevaan sisäiseen jännitystilaan. *Temperamentti* on koiran kyky reagoida nopeasti, kohdata ympäristöärsykeitä järjestäytyneesti ja sopeutua nopeasti muuttuneisiin tilanteisiin. *Kovuudella* tarkoitetaan sitä, miten koira antaa epämiellyttävän tuntuisten järkytysten vaikuttaa toimintaansa. *Luoksepäästävyys* kuvaa koiran suhtautumista vieraaseen henkilöön. *Laukaspelottomuus* testataan paukkupanoksien.

Suomalainen luonnetesti mittaa melko hyvin nykypäivän seura- ja harrastuskoirien luonteen perusominaisuuksia. Koska mudille ei ole olemassa paremmin soveltuvaa testiä, ja luonnetesti parhaimpia käytössä olevista luonteen mittaamenetelmistä. Mudeja on testattu 42 kpl vuoden 2004 loppuun mennessä, ja ensimmäinen luonnetestattu mudi on syntynyt vuonna 1982. Luonnetestattujen mudien osuus edustaa noin viidesosaa kaikista Suomessa rekisteröidyistä mudeista, ja antaa siten melko luotettavan kuvan Suomalaisten mudien luonteesta.

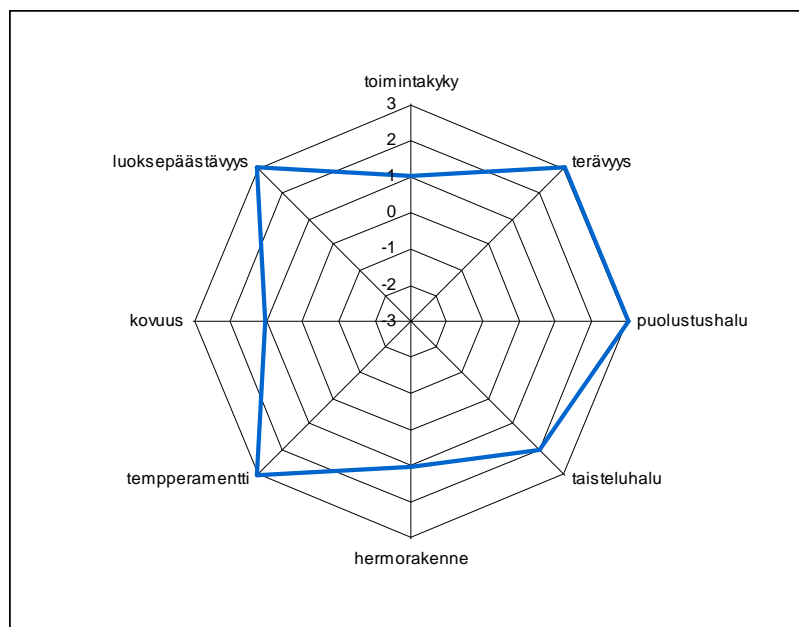
4.2.3 MUDIN LUONNEKUVA

Mudeja on vuoden 2004 loppuun mennessä virallisesti luonnetestattu 42 kpl. Koirista 23 on ollut uroksia, ja 19 narttuja. Mudien pistemäärät luonnetestissä ovat jakaantuneet seuraavanlaisesti (tyyppiärvot lihavoitu):

Taulukko 22 Luonnetestipistemäärät

	Toiminta- kyky	Terävyys	Puolus- tushalu	Taistelu- halu	Hermo- rakenne	Temppe- ramentti	Kovuus	Luokse- päästävyys
3		23	18	12		21	11	23
2	9	6	11	19	1	4		14
1	20	11	5	3	35	15	27	
-1	13		6	4	5	2		4
-2				3	1		2	1
-3		2	2	1			2	

Kuvaaja 3 Tyyppiäarvojen, I. *moodien* mukainen kuvaaja mudien luonnetestituloksista:

On suositeltavaa, ettei yhdistetä kahta koiraa, joilla sama luonteen ominaisuus on negatiivinen, vaan esimerkiksi -1 toimintakyvyllä varustetun koiran kumppaniksi valitaan koira, jolla sama ominaisuus on voimakkaasti + -merkkinen.

Luonnetestitulokset on suuntaa-antava, ja mittaa testatun koiran testihetkellä olevaa henkistä tilaa. Jalostuksessa tulisi pyrkiä koiraan, jonka kaikki luonteen osa-alueet ovat + -merkkiset. Luonnetestitulosten vertailua vaikeuttaa myös se, että testituomarit vaihtuvat.

4.2.4 MUDIN LUONNE LUONNETESTIEN VALOSSA.

Toimintakyky:

Rotumääritelmässä mudi kuvataan rohkeaksi koiraksi. Rohkeus I. toimintakyky on yksi yhteiskuntakelpoisen koiran perusominaisuuksia. Toimintakykyinen koira pystyy hallitsemaan hermonsa pelottavissakin tilanteissa. Rohkea koira suhtautuu reippaasti ja uteliaasti ympäristöön ja kokee arjessa vastaan tulevat haasteet vähemmän stressaavina kuin arka koira. Arka koira, jolla on pieni toimintakyky saattaa "jäähmettyä" tilanteessa, jonka se kokee vieraaksi tai pelottavaksi. Valtaosalla testatuista mudeista toimintakyky on joko *kohtuullinen* (+1) tai *suuri* (+2). Kuitenkin kolmanneksella koirista toimintakyky on *pieni* (-1). Seura- ja harrastuskoiran toimintakyvyn tulisi olla + -merkkinen.

Terävyys:

Rotumääritelmän kuvauksessa mudia luonnehditaan suojele-, vahti- ja hälytyskoiraksi. Luonnetestituloksien valossa testatut mudit vastaavat kuvausta. Mudi reagoi aggressiivisesti ärsykkeeseen jonka kokee uhkana. Mudeille ei kuitenkaan jää jäljellejäävää hyökkäyshalua, vaan koirat palautuvat uhan väistyttyä. Mudeilla terävyys on paras mahdollinen, *kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (+3)* 55% testatuista koirista. Ihanteellisella mudilla terävyyden tulisi olla + -merkkinen.

Puolustushalu:

Mudi suojelee omistajaansa ja itseään tilanteessa, jonka kokee uhkaavana. Tämä tulee esille puolustushaluna, joka on 43 %:lla mudeista *kohtuullinen, hillitty (+3)*. Testatuista mudeista 88% osoittaa jonkinasteista puolustushalua, ja koirista 5 % on osoittanut suurta ja hillitsemätöntä puolustushalua. Ero hillityn ja hillitsemättömän hyökkäyksen välillä näkyy yleensä testajan lopettaessa hyökkäyksen. Mikäli koira jatkaa hyökkäystä yrittäen purra ja osoittaa selvää aggressiivisuutta, hyökkäys on hillitsemätön. Puolustushalun tulisi olla +-merkkinen.

Taisteluhalu:

Taisteluhaluksi kutsutaan koiran synnynnäistä taipumusta nauttia taistelusta itsestään ilman, että se perustuisi aggressioon. Taisteluhaluinen koira nauttii käyttäessään leukojaan ja lihaksiaan, ja tällaista koira on helppo motivoida leikkimällä. Taisteluhalu toimii koiran moottorina, ja koira voi voittaa stressaavan tilanteen sen avulla. Synnynnäistä taisteluhalua pystyy vahvistamaan tai lannistamaan koulutuksella. Taisteluhalu testatuilla mudeilla on ollut yleensä *kohtuullinen (+2)* tai *suuri (+3)*. Testatuista koirista 81%:lla taisteluhalu on +-merkkinen. Harrastuskoiralla taisteluhalun tulee olla + -merkkinen.

Hermorakenne:

Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynnäistä kykyä hallita jännitystiloja ilman luonnotonta uupumusta, hysteriaa tai muita selviä merkkejä romahtaneesta sisäisestä tasapainosta. Hermorakenteeseen ei juurikaan koulutuksella voi vaikuttaa. Tyypillisen mudin hermorakenne on *hieman rauhaton (+1)*. Testatuista koirista hermorakenne on + -merkkinen 85%:lla. Hermostuneeksi luonnehditaan koira, jonka reaktiot ovat epänormaaleja suhteessa ärsykkeiden voimakkuuteen. Hermostuneita koiria ei saisi käyttää jalostukseen, sillä koiran hermostuneisuus heijastelee arkielämän käyttäytymiseen.

Temperamentti I. vilkkaus:

Temperamentilla tarkoitetaan käyttäytymisen vilkkautta, tarkkaavaisuutta sekä kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Mudeista 50%:lla on seura- ja harrastuskoiralle paras mahdollinen vilkkaustaso, *vilkas (+3)*. Loput testatuista ovat olleet erittäin vilkkaita, kohtuullisen vilkkaita tai häiritsevän vilkkaita. Ideaalimudin vilkkaus on +-merkkinen. Häiritsevän vilkkaan koiran on vaikea keskittyä, koska se kokee ympäristön häiriötekijät liian voimakkaasti. Temperamentti ja hermorakenne ovat usein yhteydessä toisiinsa, erittäin vilkas koira on toisinaan myös hieman hermostunut.

Kovuus:

Kovuus on koiran taipumus muistaa epämiellyttävät kokemukset. Mudeista 64 % on *hieman pehmeitä (+1)*. Kova koira unohtaa nopeasti pelottavat kokemukset, ja pehmeä koira muistaa ne hyvin pitkään. Paimenkoiralle sopiva kovuus on tärkeä ominaisuus, sillä koiran on opittava tarpeeksi varovaiseksi sorkkien ja sarvien kanssa, mutta pysyttävä työskentelemään kolhuista huolimatta. Mudeista 90% on sopivan kovia koulutettavuuden ja harrastamisen kannalta. Kovuuden tulisi olla +-merkkinen, mieluiten +1 tai +3.

Luoksepäästävyys:

Luoksepäästävyys mittaa koiran suhtautumista ihmisiin. Luoksepäästävä koira hakeutuu mielellään ja oma-aloitteisesti tapaamiensa vieraiden ihmisten seuraan tai sallii tutustuttaa itsensä heihin. Mudeista *hyväntahtoisia, luoksepäästäviä ja avoimia(+3)* on valtaosa, 57%. *Luoksepäästäviä, hieman pidättyväisiä (+2)* on 31 %. Mudin ei tule suhtautua pelokkaasti tai aggressiivisesti vieraisiinkaan ihmisiin. Luoksepäästävyys tulee myös kiinnittää huomiota jalostusvalintoja tehdessä, ja pennunostajille on painotettava mudinpennun riittävää sosiaalistamista.

Laukauspelottomuus:

Laukauspelottomuus testataan paukkupanoksilla. Testatuista mudeista laukauspelottomia on 93%. Ääniherkkyys on todettu voimakkaasti periytyväksi ominaisuudeksi, ja se hankaloittaa koiran ja omistajan normaalia elämää. Kotioloissa ääniherkkyys tulee esiin esimerkiksi ukonilman tai muun kovan äänen pelkona. Ääniä pelkävää koira ei tule käyttää jalostukseen.

Yhteenveto:

Luonnetestattujen mudien tulosten perusteella keskiverto mudi vastaa hyvin rotumääritelmän kuvausta rohkeasta, sopeutuvasta, työintoisesta ja tarkkaavaisesta koirasta, ja kykenee toimimaan erilaisissa tilanteissa ja tehtävissä itsenäisesti. Mudin luonne on muovautunut vuosisatojen aikana Unkarissa vastaamaan karjankasvattajien ja maanviljelijöiden tarpeeseen monikäyttöisestä yleiskoirasta, ja mudi soveltuu erinomaisesti sellaisenaan erilaisiin harrastuksiin, kuten eri palveluskoiralajeihin, pelastuskoiratoimintaan, tottelevaisuuskokeisiin ja agilityyn.

4.2.3 MUDI HARRASTUS- JA KÄYTTÖKOIRANA

Mudi soveltuu rakenteensa, kokonsa ja luonteensa puolesta hyvin moniin koiraharrastuksiin. Mudeja on menestyksellä kilpaillut Suomessa mm. agILITYssä, TOKO:ssa ja eri PK-lajeissa. Mudeja on toiminut myös pelastuspalvelukoirina.

AGILITY

Agilitykilpailuihin on osallistunut 19 (22) mudia vuoden 2004 (2005) loppuun mennessä. Koirista kahdeksan (9) on uroksia ja 11 (13) narttuja, joista 14 (15) kilpailee maxiluokassa ja viisi (7) mediluokassa. Kaikki mediluokassa kilpailevat ovat narttuja. 3-luokassa oli vuoden 2004 loppuun mennessä kilpailuoikeus kuudella (7) mudilla.

Ensimmäinen mudi osallistui viralliseen agILITYkilpailuun vuonna 1993. Koira oli Meri Viljanen-Mansikkamäen uros FIN MVA Szófogadás Tizen Ötös. 3-luokassa mudi kilpaili ensimmäisen kerran vuonna 1996. Koira oli Maria Aaltosen narttu Szófogadás Negyven Kettes.

Ensimmäisenä Suomen agILITYvalion arvon saavutti vuonna 2003 Hannu Puukon narttu FIN AVA & MVA JK3 Madraz-Bunda Anubis. Toinen agILITYvalion arvon saavuttanut mudi on vuodelta 2004, Tuija Kokkosen narttu FIN AVA Mustantassun Saima, joka voitti mediluokan Suomenmestaruuden vuonna 2005. Tuija Kokkosen narttu FIN MVA Baromállási Cecil voitti vuonna 2003 Suur-Savon kennelpiirin piirinmestaruuden.

Vuonna 2002 Agirotu-tapahtumassa mudijoukkue voitti kilpailleiden maksikoirien sarjan.

Taulukko 23 Mudien agilitytulokset vuosina 1999-2004:

Agility tulokset 1999-2004																	
	AGI I							AGI II					AGI III				
Vuosi	Koiria	Startit	Sij.	ei sij.	Hyl.	Kuma	Serti	Sij.	ei sij.	Hyl.	Kuma	Serti	Sij.	Ei sij.	Hyl.	Kuma	Serti
1999	3	36	6	0	1	3	1	16	1	3	9	1	7	0	2	3	0
2000	5	72	3	0	3	0	0	2	1	1	1	1	36	3	23	17	0
2001	9	90	16	1	7	7	2	11	1	9	2	0	31	0	14	9	0
2002	6	109	2	0	3	1	1	10	3	15	2	1	53	1	23	16	0
2003	9	116	11	2	4	1	0	11	1	7	0	0	56	0	24	19	0
2004																	
Yhteensä	32	423	38	3	18	12	4	50	7	35	14	3	182	4	86	64	0

Taulukon lähdeaineistona on käytetty kyseisten vuosien vuosikirjoja.

TOTTELEVAISUUSKOKEET

Tottelevaisuuskokeisiin on vuoden 2004 (2005) loppuun mennessä osallistunut 26 (27) mudia, joista uroksia on 15 (15) ja narttuja 11 (12). Vuoden 2004 loppuun mennessä osallistumisoikeuden voittajaluokkaan oli saavuttanut 12 (15) mudia ja erikoisvoittajaluokkaan 3 (4) mudia.

Ensimmäinen mudia kilpaili tottelevaisuuskokeissa vuonna 1983, Riitta Hohtelan uros INT MVA Catamount Tömzsi, joka voitti vuonna 1988 Etelä-Hämeen kennelpiirin mestaruuden voittajaluokassa. Ensimmäinen erikoisvoittajaluokassa kilpaillut mudia oli Elvi Pääkkösen uros INT MVA FIN TVA HK3 Szófogadás Harminc Harmas, joka saavutti ensimmäisenä mudina Suomen tottelevaisuusvalion arvon vuonna 1997. Toinen tottelevaisuusvalio on vuodelta 2005, Sanna Laine-Evansin uros FIN MVA FIN TVA JK2 HK1 EK1 Madraz-Bunda Azazello.

Taulukko 24 Mudien tottelevaisuuskoeikäynnit vuosina 1999-2004

Tottelevaisuuskoeikäynnit 1999-2003																	
Vuosi	Koiria	Alo				Avo				Voi				Eri Voi			
		1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0
1999	3	2						3									
2000	3	4		1		2			2								
2001	2							1	1	1		3					
2002	4	5	4		1												
2003	7	3				4	6	4					1				
2004																	
Yhteensä	19	14	4	1	1	6	6	8	3	1		3	1				

Taulukon lähdeaineistona on käytetty kyseisten vuosien vuosikirjoja.

PALVELUSKOIRAKOKEET

Palveluskoirakokeisiin on osallistunut vuoden 2004 (2005) loppuun mennessä 27 (29) mudia, joista uroksia on 16 (17) ja narttuja 11 (12). Varsinaisiin palveluskoirakokeisiin on osallistunut 18 (20) mudia, joista koulutustunnuksen on saavuttanut 15 (16) koiraa. Näiden lisäksi palveluskoirakokeiden esikokeeseen, käyttäytymiskokeeseen, on osallistunut yhdeksän (9) mudia, joista koulutustunnuksen on saavuttanut kahdeksan (8) mudia. Jälkikokeisiin on osallistunut 13 (15) mudia, hakukokeisiin yhdeksän (11) ja etsintäkokeeseen kolme (3) mudia. Vuoden 2004 loppuun mennessä 10 (11) mudia oli saavuttanut osallistumisoikeuden 3-luokkaan, jossa kahdeksan (9) mudia on kilpaillut ja viisi näistä (6) on saavuttanut koulutustunnuksen.

Ensimmäinen mudia osallistui palveluskoirakokeeseen vuonna 1992 lajina hakukoe. Koira oli Terhi Multamäen uros FIN MVA FIN KVA HK3 JK1 YK1 Szófogadás Huszon Negyes, joka saavutti

ensimmäisenä mudina Suomen käyttövalion arvon vuonna 1995 hakukokeesta. Toinen käyttövalio on hakukokeesta vuodelta 1999, Terhi Multamäen uros FIN MVA V-00 FIN KVA HK3 JK3 EK3 TK2 Madraz-Bunda Athos, joka saavutti käyttövalion arvon myös jälkikokeesta vuonna 2000 sekä etsintäkokeesta vuonna 2004. Koira voitti myös hopeamitalin hakukokeesta palveluskoirien Suomenmestaruuskisoissa vuonna 1998 ja sillä on Helsingin Seudun kennelpiirin mestaruudet vuosilta 2000 (jälkikoe), 2001 (etsintäkoe) ja 2003 (etsintäkoe). Terhi Multamäen uros FIN & S MVA JV-01 EK3 JK3 HK1 Mustantassun Sulo voitti Helsingin Seudun kennelpiirin mestaruuden jälkikokeessa vuonna 2005. Mudijoukkue sijoittui kolmanneksi palveluskoirien rotuottelussa vuonna 2003.

Taulukko 25, Koekäynnit etsintä-, haku- ja jälkikokeissa vuosina 1999-2004

Koekäynnit etsintä-, haku- ja jälkikokeissa 1999-2004													
Vuosi	Koiria	1-luokan tulokset				2-luokan tulokset				3-luokan tulokset			
		1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0
1999	6	1	1	-	2	-	1	1	1	3	8	3	3
2000	4	-	-	-	1	1	-	-	-	3	1	-	4
2001	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1
2002	3	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	2	1
2003	3	-	2	-	1	1	-	-	-	2	1	-	-
2004	9	3	4	-	2		1		1	1	1		5
Yhteensä	26	4	8	-	7	2	2	2	2	11	12	5	14

Taulukko 26 Koekäynnit käyttäytymiskokeessa 2000-2004

Koekäynnit käyttäytymiskokeessa 2000-2004			
Vuosi	Koiria	Hyväksytty	Hylätty
2000	1	-	1
2001	-	-	-
2002	4	4	-
2003	7	7	-
2004	3	3	-
Yhteensä	15	14	1

PELASTUSKOIRAKOKEET

Vuoden 2004 loppuun mennessä on pelastuskoirakokeita suorittanut kuusi mudia. Mudeja on osallistunut sekä rauniokokeisiin että pelastushaku- ja jälkikokeisiin. Hälytysryhmätason kokeet on ollut suoritettuna kolmella mudilla, näistä kaksi on toiminut alueensa pelastuskoirien hälytysryhmässä. Ensimmäinen mudi suoritti pelastuskoirakokeen vuonna 1992, koira oli uros FIN MVA FIN KVA HK3 JK1 YK1 Szófogadás Huszon Negyes.

4.3 TERVEYS

4.3.1 PEVISA-OHJELMAAN SISÄLLYTETYT SAIRAUDET

Mudilla PEVISA-ohjelmassa on vanhempien lonkkakuvauspakko jotta pennut rekisteröitäisiin.

Taulukko 27 Pevisa ohjelma

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2001	Lonkkanivelen kasvuhäiriö	Kuvaus	Ei raja-arvo vaatimusta

LOKKANIVELEN KASVUHÄIRIÖ ELI DYSPLASIA (HIP DYSPLASIA)

Nivelen epänormaali kehitys johtaa nivelen osien (reisiluun pää ja lonkkamalja) yhteensopimattomuuteen, jolloin reisiluunpään ja lonkkamaljan väliin jää löysyyttä. Reisiluun pään liikkuminen pois lonkkamaljasta osittain tai kokonaan eli subluksaatio mahdollistaa dysplastiset muutokset: nivelrustoa ja sen alaista luuta häviää ja uudisluu (luupiikit) täyttävät lonkkamaljan kuopan. Eli lonkkaniveleen tulee nivelrikkoa, ja koira saattaa kipuilla ja ontua. Epänormaali nivelen kehitys voi johtua luuston rakenteesta, luustoa ja niveliä tukevan sidekudoksen heikkoudesta tai lonkkaniveltä tukevien lihasryhmien toiminnan epäsuhdasta (lihasten vastavoimat pitävät reisiluunpään lonkkamaljassa). Niihin voivat puolestaan vaikuttaa hyvin monet eri tekijät, mm. verenkierto, aineenvaihdunta ja hermoston toiminta. Sairaus on degeneratiivinen ja progressiivinen eli rappeuttava ja etenevä. Periytymistavaltaan dysplasia on polygeeninen eli monen eri geenin aiheuttama. Mitkä ja kuinka monta geeniä sen aiheuttaa, sitä ei tiedetä. Sairauden asteeseen ja puhkeamiseen voivat siis vaikuttaa myös ympäristötekijät kuten koiran ylipaino, nopeakasvuisuus, vääränlainen ruokinta ja liikunta (hyvät lihakset tukevat kehittyvää luustoa ja niveliä).

Viralliset tutkimustulosten merkinnät Suomessa ja FCI maissa:

- A – B terve
- C – E sairas (eriasteisia muutoksia)
- L1– L2 nivelrikko (lievä, vakava)

Taulukko 28 Vuosina 1993 – 2004 Suomessa lonkkakuvattujen mudien tulokset (SKL)

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
1993	1	1				
1994	5	3	2			
1995	4	1	1	2		
1996	4	3		1		
1997	9	5	4			
1998	1		1			
1999	6	4	2			
2000	2	2				
2001	3		2	1		
2002	9	4	2	2	1	
2003	6	5			1	
2004	5	3	1	1		
2005	2	1		1		
Yhteensä	57	32	15	8	2	0
%		56.2	26.3	14	3.4	0

Taulukko 29 Vuosina 1989-2004 Ruotsissa lonkkakuvatut mudit:

	UA/A	B	C	D	Yht.
Kpl	38	12	2	1	53
%	72	23	4	2	

Taulukko 30 Vuoden 2004 loppuun mennessä Unkarissa lonkkakuvatut mudit:

	A	B	C	Yht.
Kpl	15	18	36	69
%	22	26	52	

Unkarin lonkkadysplasiakomitea ei julkaise huonompia kuin Suomen C:tä vastaavia lonkkatuloksia. Huonomman kuin C tuloksen saaneet koirat eivät näy missään tilastoissa, eikä niiden jalostuskäyttöä ole rajattu.

Taulukko 31 Saksassa lonkkakuvatut mudit:

Tulos	kpl	%
A	18	60%
B	8	27%
C	3	10%
D	1	3%
E	-	-
Yhteensä:	30	

Taulukko 32 Hollannissa lonkkakuvatut mudit

Tulos	kpl	%
A	10	67%
B	4	27%
C	1	6%
D	-	-
E	-	-
Yhteensä:	15	

4.3.2 MUUT SUOMESSA RODULLA TODETUT MERKITTÄVÄT SAIRAUDET

Mudikanta on kohtuullisen tervettä. Suomessa sairauksina on rotujärjestön jalostustoimikunnalle ilmoitettu yksittäisinä tapauksina mm. epilepsia (1 kpl), harmaakaihi (1 kpl), tulkinnanvarainen harmaakaihi (1 kpl), kilpirauhasen vajaatoiminta (2 kpl), sydämen vajaatoiminta (2 kpl), määrittelemätön sydänvika (2 kpl), hermotuppikasvain (1 kpl), suoliston hypermotiliteetti (1 kpl), hormonihäiriö (2 kpl), epäilty karvatupen kehityshäiriö (1 kpl), demodex l. sikaripunkki (1 kpl), nivelrikko lonkissa ja muualla luustossa (1 kpl), pelvic bladder l. virtsarakon väärä sijainti (1 kpl). Myös erilaisia yliherkkyyksiä on diagnosoitu (atopia, ruoka-aineallergia, keliakia, rokotusreaktio), jotka oireilevat mm. iho- tai ruuansulatuskanavan ongelmina. Mudeilla on tavattu myös diagnosoimattomia iho-ongelmia. Vuoden 2004 loppuun mennessä on neljällä mudilla virallisessa tutkimuksessa todettu patella luxaatio eli polvilumpion sijoiltaanmeno ja yhdellä mudilla epävirallisessa tutkimuksessa todettu leikkausta vaatinut patella luksaatio.

Tällä hetkellä olisi tärkeintä kerätä luotettavaa tietoa sairauksien esiintymisestä eri sukuisissa koirissa ja koettaa estää sairauksien lisääntyminen ja leviäminen kannassa.

4.3.3 ULKOMAILLA TODETUT SAIRAUDET

Muissa maissa mudeilla on todettu joitakin yksittäisiä sairauksia. Ruotsista on raportoitu mm. epilepsia (1 kpl) ja demodex I. sikaripunkki (2 kpl). Lisäksi Ruotsissa on todettu virallisesti kolmella ja epävirallisesti yhdellä koiralla HC (harmaakaihi). Myös Yhdysvalloissa on yhdellä koiralla todettu HC. Saksassa ja USA:ssa on molemmissa diagnosoitu yksi kilpirauhasen vajaatoiminta. Norjassa on diagnosoitu yksi tarkemmin määrittelemätön maksavika. Rodun kotimaasta Unkarista on raportoitu mm. yksi leikkausta vaatinut patella luksaatio tapaus ja ruoka-aine yliherkkyys. Unkarista on ollut hyvin vähän tietoa saatavissa mudien terveydestä.

4.4 ULKOMUOTO

Suurin osa Suomessa syntyneistä mudeista on mustia, mutta myös muun värisiä mudeja on rekisteröity, värejä ovat mm. ruskea, harmaa I. tuhkanvärinen, keltainen I. fakó, sudenvärinen, maszkos fako ja musta harmain merkein sekä musta tan-merkein, ruskea tan-merkein ja albiino.

Mudien ulkomuoto ei ole vakiintunut Suomessa eikä maailmalla. Yleisimpiä poikkeamia rotumääritelmästä ovat suuret kokovaihtelut, heterogeenisestä kannasta johtuva epäyhtenäinen tyyppi, väärä korvien asento sekä värivirheet. Mudien tulisi olla rotumääritelmän kokorajojen sallimissa mitoissa. Mudeilla esiintyy erityyppisiä päitä, ns. omenapäätä tulee välttää, sekä kääpiökasvuisuuteen viittaavia piirteitä rakenteessa. Korviin on kiinnitettävä huomiota, sillä taittuvakorvaisia mudeja esiintyy. Mudien korvien tulee olla pystyt.

Mudikannassa esiintyy luonnontöpöjä koiria, tällaisen hännän pituus voi vaihdella lähes täyspitkästä hyvin lyhyeen. Mudin luonnontöpö vaikuttaa olevan periytymiseltään autosomaali dominantti, jolloin toisen vanhemman on oltava lyhyhäntäinen, jotta ominaisuutta esiintyisi pennuilla (luonnontöpö x pitkähäntäinen yhdistelmästä tilastollisesti 50% pennuista on luonnontöpöjä ja 50% pitkähäntäisiä). Jos töpöhännän aiheuttava mutaatio on sama kuin esim. welsh corgi pembrokella ja länsigöötanmaanpystykorvalla se on homotsygoottina letaali: homotsygootit alkioit eivät kehity vaan kuolevat kohdussa jo aikaisessa vaiheessa (Haworth ym. 2001). Töpöhäntäominaisuuden vaikutuksesta esim. koirissa esiintyviin selkärankaongelmiin (esim. spina bifida) ei ole vielä paljoa tietoa. Tällä hetkellä ei suositella yhdistettäväksi kahta luonnontöpöä koiraa. Häntämutkallista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Rodussa esiintyy dominoiva merle-värikuvio. Merlen koiran jälkeläisistä laskennallisesti puolet ovat väriiltään merlejä. Kahta merleä ei tule yhdistää, sillä tällaisesta yhdistelmästä syntyvistä pennuista tilastollisesti neljäsosa on homotsygootteja merle-geenin suhteen (tällaiset yksilöt ovat saaneet merlegeenin molemmilta vanhemmiltaan). Ilmiasultaan homotsygoottimerlet ovat kuten normaalit heterotsygoottimerlet, mutta niissä on lisäksi vaihteleva määrä puhtaan valkoista väriä, usein valkoinen on jopa vallitseva. Osa homotsygoottimerleistä on terveitä, mutta osa kärsii esim. eriasteisista silmä- ja kuulo-ongelmista. Homotsygoottimerlejen kasvatusta, eli kahden merlevärisen koiran yhdistämistä, tulee em. syistä välttää ja tällaiset yhdistelmät ovatkin rodussa kiellettyjä.

Ei ole suositeltavaa yhdistää myöskään merleä valkoiseen tai kellanruskeaan, sillä merlekuvio ei tule näkyviin koirilla, joilla ei ole turkissaan tummaa pigmenttiä. Syntyneet merle-geenin perineet valkoiset ja kellanruskeat koirat ovat täysin terveitä, mutta jos tällaista koiraa myöhemmin käytetään jalostukseen merlen tai merleä kantavan valkoisen tai kellanruskean koiran kanssa, syntyvistä pennuista laskennallisesti 25 % on merle-homotsygootteja ja kärsii niille ominaisista kehityshäiriöistä.

Hajatapauksina esiintyy purentavikoja ja hammaspuutoksia. Purentavikaisia koiria ei tule käyttää jalostukseen. Koiraa, jolta puuttuu enemmän kuin kaksi P1-hammasta ei tule käyttää jalostukseen.

Mudit käyvät aktiivisesti näyttelyissä. Vuosina 1999-2004 keskimäärin 25 mudia/vuosi kävivät yhteensä 482 kertaa näyttelyssä. Arvostelujen perusteella 62% mudeista on vähintään EH:n (vanha 1. palkinto) arvoisia. Yli puolet (58%) näyttelykäynneistä tuottaa tulokseksi ERI:n (vanha SA). Vain 1,5 % arvostelluista mudeista on ollut tyydyttäviä (vanha 3. palkinto).

taulukko 33 Näyttelykäynnit 1999-2004

Näyttelykäynnit 1999-2004								
Vuosi	koiria	käynnit	1	2	3	eva	0	SA
1999	22	57	50	6	0	1	0	39
2000	26	71	60	10	0	1	0	29
2001	27	85	64	16	4	1	0	37
2002	26	115	96	11	1	2	5	62
			EH	H	T	eva	0	ERI
2003	31	95	23	2	2	0	0	66
2004	26	56	8	2	0	0	0	46
yhteensä	158	482	301	47	7	5	5	279
% käynneistä			62%	9,8%	1,5%	1%	1%	58%

Tiedot perustuvat kyseisten vuosien vuosikirjoihin.

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Mudin aikaisempi jalostuksen tavoiteohjelma on Unkarinpaimenkoirat ry:n 29.9.2001 ja Suomen Kennelliiton - Finska Kennelklubben ry:n Jalostustieteellisen toimikunnan 13.6.2002 hyväksymä.

Tavoiteohjelmassa todettiin rotumääritelmän kuvailevan rodun ulkomuotoon, rakenteeseen ja luonteeseen liittyviä toivottavia ominaisuuksia. Jalostuksen tavoitteeksi asetettiin rodun säilyttäminen elinvoimaisena, fyysisesti ja psyykkisesti terveenä, ja käyttöominaisuuksien säilyttäminen.

Ongelmaksi koettiin rodun kannan pienuus Suomessa ja maailmanlaajuisesti. Suositeltiin ulkosiitoksen käyttämistä, mahdollisimman monien eri yksilöiden käyttämistä siitokseen, jalostuskoirien tuontia sekä yhteistyön lisäämistä muihin maihin. Suositeltiin, ettei samaa koiraa käytetä siitokseen kuin kolme kertaa, mikäli pentueet ovat normaalikokoisia.

Ulkomuodollisesti tavoiteohjelma painotti oikeaa tyyppiä, jossa rungon pituus on hieman säkäkorkeutta pidempi ja selkälinja ei ole liian voimakkaasti laskeva. Liian suoria etukulmauksia sekä löysiä, ulkonevia kyynärpäitä todettiin esiintyvän paljon. Kokovaihteluun sekä päänmuotoon tulee kiinnittää huomiota, samoin kuin liian vaaleisiin, pyöreisiin ja ulkoneviin silmiin, sekä pehmeisiin korviin. Tavoiteohjelmassa kiellettiin purentavikaisen koiran jalostuskäyttö. Mudilta saa puuttua korkeintaan kaksi P1-välihammasta. Häntämutkallista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Tavoiteohjelman mukaan luonteeseen tulee kiinnittää suurta huomiota. Mudin pitää olla erittäin oppivainen, eloisa, rohkea, työntoinen, valpas ja sopeutuvainen. Mudi ei saa olla arka. Ihmistä kohtaan aggressiiviset tai pelkopurijat sekä koirat, joilla on huono hermorakenne tai jotka ovat ääniarvoja, on jätettävä jalostuksen ulkopuolelle.

Terveydentilaltaan todettiin Suomalainen mudikanta perusterveeksi ja pitkäikäiseksi. Yksittäisellä mudilla Ruotsissa on todettu HC, joten suositeltiin, että jalostukseen käytettävien koirien silmät tutkitaan.

Jalostukseen käytettävän koiran pitää olla joko hyväksytysti jalostustarkastettu tai palkittu virallisessa näyttelyssä kaksi kertaa vähintään laatuarvostelun ensimmäisellä palkinnolla kahdelta eri tuomarilta. Toisen arvostelun pitää olla avoimesta- tai käyttöluokasta koiran täytettyä 24 kk. Jalostukseen käytettävän koiran pitää olla virallisesti lonkkakuvattu. Lisäksi suositellaan silmätutkimusta sekä polvi- ja kyynärpääkuvausta. Kahta blue merlen väristä koiraa ei saa yhdistää.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Kannan laajentaminen	Yhteistyön lisääminen eri maihin ja jalostusmateriaalin tuominen. Mahdollisimman erisukuisten jalostuskoirien käyttäminen.	Yksittäiset kasvattajat ovat tuottaneet jalostuskoiria ulkomailta. Useampien eri yksilöiden jalostuskäyttöä tulisi lisätä.
Tyypin ja ulkomuodon parantaminen	Ei suositella yhdistettäväksi kahta koiraa, joilla sama virhe.	Koossa, mittasuhteissa ja päänmuodossa on edelleen toivomisen varaa. Jalostusmateriaali on epätasaista, kanta pieni ja pentueita syntyy harvakseltaan, joten kehitys on hidasta.
Terveystutkimukset ennen jalostuskäyttöä	Pentueen vanhemmat lonkkakuvattava, suositellaan silmätutkimusta, polvi- ja kyynärpääkuvausta.	Tutkitut koirat enimmäkseen terveitä.
Luonne: Luonteeseen tulee kiinnittää suurta huomiota. Ihmistä kohtaan aggressiiviset, pelkopurijat, ääniherkät koirat jätettävä jalostuksen ulkopuolelle.	Koiria on luonnetestattu.	Luonnetestien valossa mudit ovat hyväntahtoisia, luoksepäästäviä ja avoimia, hermorakenne on + - merkkinen 85%:lla, ja laukauspelottomia on 93%.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 VISIO

Mudi on kehitetty monipuoliseksi paimenkoiraksi. Mudi on edelleen alkuperämaassaan unkarilaisista roduista eniten alkuperäisessä tehtävässään karjapaimenena käytetty, mutta sen suosio harrastuskoirana kasvaa sitä mukaan kun kaupunkilaiset löytävät tämän maatilojen yleiskoiran.

Suomessa, muissa Pohjoismaissa, Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa mudi on löytänyt jalansijaa monipuolisena seura- ja harrastuskoirana. Mudi sopii kokonsa, rakenteensa ja luonteensa puolesta erinomaisesti erilaisiin harrastuksiin, kuten agilityyn, koiratanssiin, tottelevaisuuskokeisiin, sekä palveluskoira- ja pelastuskoiralajeihin, ja näiden lajien harrastus tulee lisääntymään.

Mudin jalostuksessa tulee huomioida sen nykyinen käyttötarkoitus. Mudi ei ole enää syrjäisten maatilojen koira, jolta on odotettavissakin epäluuloinen suhtautuminen vieraisiin ihmisiin, vaan se on ennen kaikkea seura- ja harrastuskoira, jonka tulee olla avoin ja hyväntahtoinen, reipas ja itsevarma. Tulevaisuudessakin mudin luonteet tulevat olemaan harrastuskoiraksi soveltuvia.

Tulevaisuudessa pyritään kehittämään paimennustaipumustestausta sekä säilyttämään paimennusominaisuudet. Mudia pyritään markkinoimaan maatilan yleiskoirana.

Mudi on säilynyt satoja vuosia oman näköisensä liioittelemattomana peruskoirana, jonka ulkomuodossa ei ole mitään liioiteltua. Mudin terve rakenne tekee koirasta hyvän ja kestävän harrastuskoiran. Mudin kihara tai laineikas ja säänkestävä turkki suojelee koiraa niin säänvaihteluilta

kuin risuilta ja varvuilta. Tulevaisuudessakin pyrimme säilyttämään koiran ulkomuodon käyttötarkoituksen mukaisena.

Tulevaisuudessa Suomesta mudeja tultaneen viemään ulkomaille, koska kantamme on tervettä ja tutkittua, ja koirat menestyvät eri harrastuslajeissa.

6.2 ROTUJÄRJESTÖN TAVOITTEET

POPULAATION KOKONAISTILA JA RAKENNE

Rotujärjestö haluaa edesauttaa laajemman geenipohjan käyttöä jalostuksessa. Kotimaisen koiramateriaalin käyttöön tulee kiinnittää huomiota, sillä näiden koirien tutkimustulokset ovat helpommin saatavilla sekä ovat vertailukelpoisia. Yksittäisten jalostuskoirien käyttöä olisi seurattava ettei koiran jälkeläismäärä lyhyellä aikavälillä kasva liian suureksi. Tärkeää on myös se, että jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen määrä on tasapainossa. Jalostustyön pitää olla harkittua ja sitä pitää tarkkaan seurata. Jalostusyksilöiden jälkeläisnäyttö on erittäin tärkeää rodun kehityksen kannalta. Jokaisen kasvattajan tulisi ottaa selvää narttunsa taustoista sekä selvittää myös urosehdokkaiden taustat. Sekä urosten että narttujen omistajien tulee tuntee vastuunsa rotua kohtaan. Kasvatustyö ei saa olla taloudellisen edun tavoittelua, vaan tulee perustua rakkauteen ja vastuuntuntoon rotua kohtaan sekä haluun viedä rotua pitkäjännitteisesti eteenpäin yhteistyössä muiden rodun harrastajien kanssa.

LUONNE JA KÄYTTÖOMINAISUUDET

Mudi tulee säilyttää aktiivisena työkoirarotuna, joka on rohkea, eloisa, oppivainen, valpas, työntoinen ja sopeutuvainen. Mudi ei saa olla arka. Joillakin yksilöillä esiintyy lievää pidättyväisyyttä vieraita ihmisiä kohtaan. Se tulee erottaa selvästi arkuudesta ja epävarmuudesta. Pidättyväisenkin mudin pitää kuitenkin sallia vieraan käsittely omistajan avustuksella. Ihmistä kohtaan aggressiiviset tai pelkopurijat sekä koirat, joilla on huono hermorakenne tai jotka ovat ääniarkoja, on jätettävä jalostuksen ulkopuolelle. Kahta koiraa, joilla on sama virhe luonteessaan, ei tule yhdistää.

TERVEYS

Rodun terveydentilan tulee säilyä lonkkadysplasian osalta vähintään nykyisellään. Tavoitteena on että mahdollisimman moni yksilö kuvattaisiin, käytetään sitä jalostukseen tai ei. D- ja E- lonkkaisten tulee pysyä edelleen hajatapauksina. Myöskin silmäpeilausten suorittaminen on suositeltavaa, jotta silmäsauroksien tilanne saataisiin kartoitettua. Polvia tulee tutkia enemmän, jotta saamme kartoitettua tilannetta patella luxaatioiden osalta. Tavoitteena on kartoittaa rotumme terveydentilaa myös muiden sairauksien osalta.

ULKOMUOTO

Paimenkoiramaisuuden pitää näkyä mudin olemuksessa. Rungon pituus on vain hieman enemmän kuin säkäkorkeus, varottava neliömäisyyttä kuten myös liian pitkää runkoa. Koon ja luuston vahvuuden osalta tulisi välttää ääripäitä. Mudilta saa puuttua korkeintaan kaksi P1- välihammasta. Unkarissa mudien hännät on aiemmin pääosin ty pistetty. Hännän kantoasento ei ole vielä vakiintunut, joten häntään ei saa jalostuksessa kiinnittää liikaa huomiota. Päänmuodoissa esiintyy vaihtelua, varottava liian pyöreätä kalloa (ns. omenapää), voimakasta otsapengertä ja liian lyhyttä kuono-osaa. Liian suoriin etu- ja takaosiin on kiinnitettävä huomiota sekä löysiin, ulkoneviin kyynärpäihin. Mudin tulee pystyä liikkumaan vaivatta ja nopeasti, liikkeen tulee olla paimenkoiramaista. Pehmeitä ja puolipystyjä tai sisäpuolelta karvattomia korvia esiintyy. Korviin on kiinnitettävä huomiota niin, että jalostusparina ei

käytetä kahta pehmeäkorvaista koiraa. Silmien väriin, muotoon ja kokoon tulee kiinnittää huomiota. Varottava jalostamasta turkista liian pehmeää, turkin tulee olla säänkestävä ja helppohoitoinen.

6.3 ROTUJÄRJESTÖN STRATEGIA

Rotujärjestö pyrkii suosituksillaan ohjaamaan kasvattajia käyttämään jalostuksessaan jalostuskoirina yksilöitä jotka vastaavat edellä kuvattuja vaatimuksia. Jalostuskoirat ovat tyyppiltään, luonteeltaan ja rakenteeltaan mahdollisimman rodunomaisia. Jalostuskoirat täyttävät PEVISA:n ehdot ja ovat muutenkin terveitä.

Rotujärjestö tulee kartoittamaan rodun terveydentilaa edelleen terveystarkastuksilla ja jakamaan niistä saatua tietoa. Myöskin pyritään järjestämään kasvattajapäiviä sekä järjestetään jalostustarkastuksia. Rotujärjestö on osaltaan mukana myös ulkomuototuomareiden koulutuksessa.

6.4 UHAT JA MAHDOLLISUUDET

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koirat kohtuullisen terveitä, tilanne pidettävä yllä. - Koirakanta ulkomuodollisesti keskivertoista ja sen yläpuolella. - Hyvät ja laajat kansainväliset suhteet. - Suomella hyvä maine mudin kasvatuksessa. - Jalostus ollut päämäärätietoista ja maltillista. - B-rekisteristä mahdollista saada uutta jalostusmateriaalia. - Mudilla on vahvat näytöt harrastuskoirana. - Mudin luonne, terveys, pitkäikäisyys 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kapea jalostuspohja -Kasvatustyöstä kiinnostuneita suhteellisen vähän. - Näkemuserot rodun harrastajien sisällä - Suuri osa koirista jalostuskäytön ulkopuolella. - Mudin vaativa luonne.
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ihmiset kiinnostuvat mudista terveenä, helppohoitoisena ja pitkäikäisenä rotuna. - Mudi on kooltaan sopiva monipuoliseksi harrastuskoiraksi. - Yhä useampi harrastaja kiinnostuu rodusta agility-, palvelus-, pelastus- ja TOKO-koirana, jolloin pentujen kysyntä kasvaa. - Rotu löydetään maatilojen paimen- ja yleistyökoiraksi. - Rotu löydetään viranomaisten työkoiraksi, esim. huume- ja konttikoiraksi. - B-rekisteri mahdollistaa geenipoolin laajentamisen. 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rodussa alkaa esiintymään sairauksia jotka vaikuttavat koirien harrastuskäyttöön - Ei saada uutta jalostusmateriaalia joka olisi erisukuista kuin nyt maassa oleva - Uhkana, että suuri osa kannasta jää jalostuskäytön ulkopuolelle.

- Risteytykset kroatianpaimenkoiran kanssa mahdollistavat geenipoolin laajentamisen.	
--	--

6.5 VARAUTUMINEN ONGELMIIN

Pyritään muistamaan edellä mainitut tavoitteet. Jalostuksessa tulisi käyttää keskitason- tai sitä parempia koiria ja yhdistelmää suunniteltaessa tulee huomioida yksilöiden rodunomaisuus luonteen, tyyppin ja rakenteen sekä perinnöllisten sairauksien osalta. On kuitenkin vältettävä kiinnittämästä liikaa huomiota yksittäisiin kriteereihin vaan pyrittävä tarkastelemaan kokonaisuuksia.

Mahdollisten jälkeläisten laatuun sekä lähisukulaisten laatuun tulee kiinnittää huomiota määriteltäessä tietyn yksilön jalostusarvoa, eikä pelkästään kyseisen yksilön omaan laatuun. Jalostusyhdistelmää suunniteltaessa tulisi valita yksilöt jotka täydentävät toisiaan, siten ettei molemmilla yksilöillä ole samaa virhettä.

Pyritään saamaan mukaan useampia kasvattajia ja harrastajia sekä lisäämään yhteistyötä näiden välillä. Kasvattajien mahdollisuuksia rodun kehittämiseen lisättävä. Yritetään saada mahdollisuuden suuri osuus olemassa olevasta kannasta mukaan jalostuskäyttöön.

Yhteistyötä tulee lisätä Unkariin ja niihin maihin missä mudeja harrastetaan. Eri sukuisten jalostuskoirien tuontia suositellaan sekä narttujen käyttämistä ulkomailta astutettavana. B-rekisterin koirat ovat jalostukseen harkitusti käytettyinä lisä geenipohjaan.

Rotujärjestö tutkii ja tiedottaa mahdollisuuksista kerätä koirien geeni- ja spermapankkia, sekä pyrkii pysymään ajan tasalla geenitutkimuksen kehittämisestä sairauksien poissulkemisessa.

6.6 TOIMINTASUUNNITELMA JTO:N TOTEUTTAMISEKSI

Mudin kanta on maailman laajuisestikin pieni, mikä tulee muistaa kun suunnitellaan jalostusyhdistelmää. Tulee käyttämään mahdollisimman monia erisukuisia yksilöitä, eikä vain muutamia yksittäisiä "siitosmatadoreja". Korkean sukusiitoskertoimen tuottavia yhdistelmiä tulee välttää.

Tavoitteisiin pyritään:

- noudattamalla SKL – FKK:n jalostukseen liittyviä ohjeita ja määräyksiä sekä Unkarinpaimenkoirat ry:n sääntöjä
- noudattamalla SKL – FKK:n PEVISA-määräyksiä
- noudattamalla kasvattajasitoutumusta
- järjestämällä rotupalavereja, jalostustarkastuksia
- keräämällä jalostuksessa tarvittavia tietoja ja jakamalla niitä eri yhteyksissä

Jalostustoimikunta pyrkii keräämään materiaalia mudista ja jakamaan sitä rodunharrastajille, jalostustoimikunnan ei tule suunnitella pentueita kasvattajille vaan jakaa tietoa. Jalostustoimikunta voi antaa suosituksia mitä yksilöitä voitaisiin käyttää tehtäviin parituksiin, mutta kasvattaja kantaa viimekädessä vastuun tekemästään yhdistelmästä.

*JALOSTUSOHJESÄÄNTÖ***Yleiset vaatimukset**

Jalostukseen käytettävän koiran alaikäraja on 24 kk eli kaksi (2) vuotta. Nartun täytettyä kahdeksan (8) vuotta on sen jalostukseen käyttöä tarkoin harkittava. Jalostukseen käytettävän koiran pitää olla joko hyväksytysti jalostustarkastettu tai palkittu virallisessa näyttelyssä kaksi kertaa vähintään laatuarvostelun toisella palkinnolla (H) kahdella eri tuomarilla. Toisen arvostelun pitää olla avoimesta- tai käyttöluokasta koiran täytettyä 24 kk.

Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla virallisesti lonkkakuvattu, raja-arvo C. Suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: A-A, A-B, B-B, A-C. Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla virallisesti polvitutkittu, raja-arvo 1. Suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: 0-0, 0-1. Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla virallisesti silmätarkastettu. Lisäksi suositellaan virallista kyynänpääkuvausta.

Suosittelaa, että jalostukseen käytettävällä koiralla on luonnetestitulokset tai tulos palvelus- tai pelastuskoirakokeesta.

Kahta blue merlen väristä koiraa ei saa yhdistää, eikä blue merleä tulisi yhdistää valkoiseen, kellanruskeaan tai tuhkanväriseen. Kahta luonnontöppöä ei saa yhdistää.

Poikkeukset

Yllä oleviin voi hakea perusteltua poikkeusta jalostustoimikunnalta.

KASVATTAJAA, PENTUEITA JA MAKSUJA KOSKEVIA SUOSITUKSIA:

- kasvattajan tulee olla SKL – FKK:n ja Unkarinpaimenkoirat ry:n jäsen
- kasvattajan tulee toimia kasvatustyössään SKL – FKK:n ja Unkarinpaimenkoirat ry:n sääntöjen mukaisesti
- kasvattajan tulee valita huolella pennuilleen vastuuntuntoiset ostajat sekä seurata aktiivisesti kasvattamiensa pentujen kehitystä ja hyvinvointia
- pentujen luovutusikä on vähintään 7 viikkoa
- kasvattajan tulee kertoa pentujen ostajille Unkarinpaimenkoirat ry:stä sekä mahdollisuudesta liittyä nk. pentuejäseneksi. Pentuejäseneksi haluavien luvalla heidän osoitetietonsa tulee viipymättä ilmoittaa jäsenrekisterin pitäjälle ja suorittaa pentuemaksu, joka on puolet yhdistyksen vuosijäsenen hinnasta/pentue, mutta kuitenkin vähintään vuosijäsenen jäsenmaksu pentuetta kohti. Maksua vastaan yhdistys postittaa tervetulo kirjeen ja jäsenlehden kuluvalta vuodelta uusille rodun harrastajille.

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Jalostustoimikunta kerää tietoja mm. tutkimustulokset, rekisteröinnit, terveystarkastukset jne. ja kokoaa niistä tilastoja ja julkaisee niitä rotujärjestön julkaisussa. Myös muita rotuun liittyviä tutkimuksia ja artikkeleita pyritään julkaisemaan. Rotujärjestö pyrkii myös järjestämään jalostus- ja kasvattajapäiviä, sekä erilaisia luentoja. Tämä jalostuksen tavoiteohjelma pyritään pitämään rodun kehityksen tasalla ja se tarkistetaan vähintään viiden vuoden välein yhdistyksen vuosikokouksessa.

8. LÄHTEET

Unkarinpaimenkoirat ry:n vuosikirjat
Eri maiden yhdistysten julkaisemat tilastot
Edellinen mudin jalostuksentavoiteohjelma
Lemmikkieläinten jalostus, P-E Sundgren
FDB tietokanta
Hunddata

VDH – Verband für das Deutsche Hundewesen
<http://www.vdh.de/>

CBEI – Club des Bergers de l'est et Italiens
<http://www.cbei.scc.asso.fr/>

Suomalainen luonnetesti, Jorma Lankinen
<http://www.dogsports-online.com/lte/luonnetesti.htm>

Luonnetestitietokanta
<http://www.dogsports-online.com/lte/>

Katariina Mäki, Pienten populaatioiden jalostus
<http://www.koiranjalostus.fi/katariina5.pdf>

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä
<http://jalostus.kennelliitto.fi/>

Pumi, Puli, Mudi; Mészáros, Länger, Szabó (2005) ISBN 963-7053-13-1

Canine Inherited Disorders Database; Jones, Hunt, King; Veterinary Pathology; sixth edition

Haworth K, Putt W, Cattanach B, Breen M, Binns M, Lingaas P ja Edwards YH (2001). Canine homolog of the T-box transcription factor T; failure of the protein to bind to its DNA target leads to a short-tail phenotype. *Mammalian Genome* **12**: 212-218.

9. LIITTEET

Mudin rotumääritelmä